គោលបំណងរបស់យើង គឺក្រាបបង្គំសូមព្រះអង្គទ្រង់អធិប្បាយព្រះរាជតាន នូវមហាមាគ៌ាដ៏វែងឆ្ងាយ ដែលដឹកនាំព្រះអង្គឲ្យមកដល់ដំណាក់កាលបច្ចុប្បន្ន ពោរពេញទៅដោយកំរងក្បៀននៃគតិបណ្ឌិតដ៏ភ្លឺថ្លា ទៅដោយបញ្ញាញាណដ៏វាងវៃនឹងទៅដោយស្មារតីស្នេហាជាតិដ៏ទូលំទូលាយ ។

បន្ទាប់ពីទ្រង់បានជ្រាបគោលបំណងរបស់យើង ហើយបន្ទាប់ពីទ្រង់បានថ្លែងព្រះអំណរគុណចំពោះទស្សនាវដ្ដីសាស្ត្រាចារ្យ ដែលយើងមានកិត្តិយសនឹងយកទៅថ្វាយហើយ សម្ដេចព្រះសង្ឃរាជទ្រង់មានព្រះបន្ទូលថា មាគ៌ាដែលដឹកនាំព្រះអង្គតាំងតែពីអតីតកាលដ៏សាមញ្ញមកដល់បច្ចុប្បន្នកាល ដ៏ភ្លឺចិញ្ចែងចិញ្ចាចនេះមានបណ្ដោយវែងឆ្ងាយណាស់ ហើយមិនអាចនឹងយកមកតពណ៌នាតែក្នុងរយៈពេលមួយដ៏ខ្លីបានឡើយ ។ ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើគេចង់ស្គាល់មាគ៌ានេះ គេគ្រាន់តែនឹកប៉ុណ្ណោះក៏សឹងតែឃើញខ្លះៗហើយ គឺនឹកថាមាគ៌ាដ៏វែងឆ្ងាយនេះ ពោរពេញទៅដោយការខិតខំព្យាយាមដ៏ស្វិតស្វាញ និងការតស៊ូដ៏មោះមុតព្យាយាមហើយព្យាយាមទៀត តស៊ូហើយតស៊ូទៀត... ។ ព្រះអង្គគ្រាន់តែទ្រង់មានព្រះបន្ទូលផ្ដើមសេចក្ដីបានបន្តិច ទ្រង់ក៏ណែនាំឲ្យយើងរង់ចាំទៅក្រោយៗទៀត ដោយលៃពេលឲ្យបានវែងបន្តិច ។ ឯពេលវេលាដែលសល់ក្រៅពីនេះទាំងប៉ុន្មាន (យើងសូមជំរាបថា ការក្រាបបង្គំគាល់នេះប្រព្រឹត្តទៅអស់ដល់ទៅជាងពីរម៉ោងឯណោះ) ព្រះអង្គទ្រង់បានយកមកប្រើដើម្បីនឹងបំភ្លឺ អំពីវិធីប្រើពាក្យខ្លះ ជាពិសេសគឺអាយតនិបាតដែលសព្វថ្ងៃនេះ បានទទួលការនិយមមិនទាន់មានឯកភាពត្រឹមត្រូវសោះនៅឡើយ ។

▣

មែន! មាគ៌ាដ៏វែងឆ្ងាយដែល «ព្រះអភិធជមហារដ្ឋគរុ»(១) ទ្រង់បានយាងតាមនេះ មិនអាចនឹងយកមកអធិប្បាយឲ្យបានសព្វគ្រប់ក្នុងអត្ថបទមួយដ៏ស្ដួចស្ដើងដូចនេះទេ ។ ប៉ុន្តែ

១– សមណសក្តិ ដែលរដ្ឋាភិបាលភូមាបានថ្វាយក្នុង គ.ស ១៩៥៧; ជាសមណសក្តិខ្ពស់បំផុតនៃសហភាពភូមា ។

ដើម្បីនឹងឲ្យមិត្តយើងមានគំនិតខ្លះៗ អំពីវិសាលភាពនៃវិភាគទាន ដែលព្រះអង្គទ្រង់បានផ្តល់ដល់វប្បធម៌ជាតិ យើងសូមណែនាំមិត្តឲ្យសម្លឹងទៅវចនានុក្រមខ្មែរទាំងពីរភាគ (១៩១៩), កច្ចាយនូបត្ថម្ភកៈ (វេយ្យាករណ៍បាលី មាន ២ ភាគ ១៩២០) គិហិបដិបត្តិ (១៩២៦), សាមណេរវិន័យ (១៩១៧).. និង អត្ថបទជាច្រើនទៀតផ្សាយក្នុងទស្សនាវដ្តីកម្ពុជសុរិយា តាំងពីឆ្នាំ ១៩២៦ រៀងមក ហើយឲ្យមិត្តស្តាប់បទនគររាជដែលយើងតែងតែគោរពរាល់ថ្ងៃនេះ ។ គ្រាន់តែឃើញប៉ុណ្ណេះ ក៏មិត្តអាចនឹងស្គាល់ព្រះសមត្ថភាពបានខ្លះហើយ ប៉ុន្តែស្នាព្រះហស្តនៃព្រះសង្ឃរាជមិនមែនមានត្រឹមស្នាព្រះហស្តសំខាន់ៗ ទាំងប៉ុន្មានដែលយើងបានរាប់មកហើយនេះទេ ។ ទាំងនេះគ្រាន់តែជាស្នាព្រះហស្តក្នុងវិស័យអក្សរសាស្ត្រទេ ឯស្នាព្រះហស្តក្នុងវិស័យសាសនា និងសង្គមកិច្ច មានច្រើនជាងនេះឆ្ងាយទៅទៀត ។ ក្នុងចំណោមស្នាព្រះហស្តទាំងនេះ យើងសូមណែនាំមិត្តឲ្យស្គាល់វត្តពោធិព្រឹក្ស (ឃុំលាំងកែន ស្រុកកណ្តាលស្ទឹង កណ្តាល) – ផ្លូវថ្នល់ ៣ គ.ម. ដែលភ្ជាប់ផ្លូវជាតិនិងវត្តសុរកើហើយនិងវត្តពោធិព្រឹក្ស – សាលាបាលីរង ស្ពានធំ ១ និងស្ពានតូច ១ ឆ្លងស្ទឹងតូច (ព្រំប្រទល់ឃុំលាំងកែន និង ឃុំកាកោះ) – សាលាបឋមសិក្សាបំពេញវិជ្ជា (សុរកើពោធិព្រឹក្ស) – សាលាសំណាក់ ១ ខ្នង – ស្រះ ១ ទំហំ ១០០ ម៉ែត្រ ៨ ជ្រុង – អណ្តូងយោង ១៦ កន្លែង និង អណ្តូងស្នប់ ៣ កន្លែង – មន្ទីរសម្ភព ១ ខ្នង – គិលានដ្ឋាន ១ ខ្នង និងគិលានសមណៈ ២ ខ្នង – ទំនប់ទឹក ១ កន្លែងបណ្តោយ ៩០០ ម ទទឹង ៨០០ ម ។

ហើយប្រសិនបើមិត្តចង់ស្គាល់សម្តេចព្រះសង្ឃរាជច្បាស់ថែមទៀត សូមមិត្តជ្រាបថា ព្រះបិតានៃវចនានុក្រមខ្មែរ បានប្រសូត្រនៅថ្ងៃអង្គារ (១១ រោច) ខែមីនា ១៨៨៣ នៅភូមិកំរៀង ឃុំកាកោះ ស្រុកគងពិសី ខេត្តកំពង់ស្ពឺ ។ បិតានាម ជួន មាតានាម យក់ ។ ប្អូនរបស់សម្តេច គឺឧកញ៉ាសោភណមន្ត្រី ជួន ឆុត ។

កាលនៅពីកុមារបានសិក្សាអក្សរនិងលេខ លុះជន្មាយុ១៤ ឆ្នាំ ទើបបួសជាសាមណេរ ក្នុងថ្ងៃ១៥ កើត ខែពិសាខ (ឧសភា ១៨៩៧) នៅវត្តពោធិព្រឹក្ស ។ ក្នុង គ. ស. ១៨៩៩ បានចូលសិក្សាព្រះបរិយត្តិធម៌នៅវត្តឧណ្ណាលោម ហើយដល់ខែមិថុនា ១៩០៤ (ព្រះជន្ម ២១ វស្សា) បានបំពេញឧបសម្បទាជាភិក្ខុនៅវត្តពោធិព្រឹក្ស ហើយត្រឡប់មកវត្តឧណ្ណាលោមវិញ ;

សម្ដេចបានសិក្សាភាសាបាលី ហើយអាចអាននិងសន្ទនាបានដោយឥតទើសទាស់;

សម្ដេចចេះអក្សរ ភាសាសៀម លាវយ៉ាងជាក់លាក់ ភាសាបារាំងជាមធ្យម ភាសាអង់គ្លេសខ្លះ និង វៀតណាមខ្លះ ។ គ. ស. ១៩២២-២៣ បាននិមន្តទៅបំពេញវិជ្ជាខាងភាសាសំស្ក្រឹត និង អក្សរសិលាចារឹកនៅហាណូយ ;

គ. ស. ១៩១៣ សម្ដេចបានប្រឡងដេញប្រយោគបាន ៤ ប្រយោគ (ខ្ពស់បំផុតក្នុងសម័យនោះ);

គ. ស. ១៩១៥ បានប្រឡងជាប់លេខ ២ ហើយបានទទួលការតែងតាំងជាសាស្ត្រាចារ្យនៅសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ (ពុទ្ធិកវិទ្យាល័យ ព្រះសុរាម្រឹតសព្វថ្ងៃនេះ);

គ. ស. ១៩១៧ ជាសមាជិកនៃក្រុមជំនុំតែងវចនានុក្រមខ្មែរ ;

គ. ស. ១៩២៧ សម្ដេចទ្រង់បានទទួលការតែងតាំងជាសមាជិក នៃក្រុមជំនុំផ្ទៀងសំរេចវចនានុក្រមខ្មែរ ហើយបានទទួលភារៈធ្វើវចនានុក្រមខ្មែរតែមួយព្រះអង្គឯង ដរាបដល់បានចប់សព្វគ្រប់ បោះពុម្ពផ្សាយទាំងភាគមួយ ទាំងភាគពីរ ;

គ. ស. ១៩៣០ ជាចាងហ្វាងនៃសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ក្រុងភ្នំពេញ;

គ. ស ១៩៣៣ សម្ដេចទ្រង់បានទទួលការតែងតាំងជាសមាជិក នៃក្រុមជំនុំពិនិត្យសៀវភៅដែលក្រសួងសិក្សាធិការជាតិបោះពុម្ពផ្សាយ ;

គ.ស.១៩៣៥ សម្តេចទ្រង់បានទទួលការតែងតាំងជាសាស្ត្រាចារ្យបង្រៀនភាសា បាលី សំស្ក្រឹត ខ្មែរ ទីន លាវ ប្រចាំថ្នាក់ទីបំផុតនៃមធ្យមសិក្សានៅវិទ្យាល័យ ព្រះស៊ីសុវត្ថិ ក្រុងភ្នំពេញ :

គ.ស. ១៩៤២ ជាចាងហ្វាងសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ :

គ.ស. ១៩៤៣ ជាសមាជិកឆ្លើយឆ្លង នៃសាលាបារាំងនៅចុងបូព៌ាប្រទេស ហើយចាប់ពី ១៩៤៨ ដរាបរៀងមក ជាសមាជិកកិត្តិយសនៃសាលានេះ ;

គ.ស. ១៩៤៤ ជាចៅអធិការវត្តឧណ្ណាលោម :

គ.ស. ១៩៤៥ ជាអធិបតី នៃថេរសភា (ក្រុមជំនុំសង្ឃជាន់ខ្ពស់);

គ.ស. ១៩៤៧ ជាអនុប្រធានគណៈកម្មការវប្បធម៌ផ្នែកអក្សរ « ក » នៃគណៈកម្មការជាតិខាងការសិក្សា ;

គ.ស. ១៩៤៨ សម្តេចទ្រង់បានទទួលនាទីជាប្រធាននៃគណៈកម្មការធម៌វិន័យ ពិនិត្យការផ្សាយសៀវភៅសំរាប់សាលាធម៌វិន័យក្នុងព្រះរាជអាណាចក្រ ;

ហើយចាប់ពី គ.ស. ១៩៣១ ដល់ ១៩៥៩ សម្តេចទ្រង់បាននិមន្តទៅបំពេញកិច្ចការជាច្រើនក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនានៅបរទេស មានជាអាទិ៍ប្រទេសលាវ ដែនកូសាំងស៊ីន លង្កា សហភាពភូមា ឥណ្ឌូណេស៊ី . . . ។

◙ បន្ទាប់ពីទ្រង់មានព្រះបន្ទូលអស់រយៈពេលជាង ២ ម៉ោង អំពីព្រះរាជប្រវត្តិ និង អំពីបញ្ហាប្រើពាក្យខ្ពះម លុះយើងបានក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះអង្គ ដោយសូមព្រះរាជទានទោសចំពោះការរំខាននេះហើយ សម្តេចព្រះសង្ឃរាជ ទ្រង់មានព្រះបន្ទូលថាចំពោះព្រះអង្គ បើនិយាយពីអក្សរសាស្ត្រហើយ គ្មានគិតពីពេលវេលា គ្មានគិតពីសុខភាព អ្វីៗឡើយ ហើយទ្រង់បានផ្តែផ្តាំថា ទៅអនាគតបើមានបញ្ហាអ្វីចង់ឲ្យទ្រង់ជួយ ទ្រង់នឹងទទួលបំពេញតាមព្រះសមត្ថភាព ដោយព្រះហឫទ័យរីករាយជានិច្ច ។

◙ យើងសូមថ្លែងនូវអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅ ចំពោះព្រះវិន័យមុនីប៉ុណ្យ សុម្អាជ ដែលបានក្រាប់ត្រ ចងក្រងព្រះរាជប្រវត្តិនៃសម្តេចព្រះសង្ឃរាជ ដែលយើងបានដកស្រង់មកខ្លះ ក្នុងទីនេះ ។

ដំណឹងមិត្តយើង

◙ កាលពីថ្ងៃអង្គារ ២៣មិថុនា ១៩៦៤ វេលាម៉ោង ១៣ កន្លះ មិត្ត អ៊ឹម សារឿន អនុប្រធានយើងនិងករិយា បានចេញដំណើរពីចំណតពោធិចិនតុងទៅកាន់ប្រទេសបារាំងតាមអាកាសយាន U.T.A. ។ មិត្តនិងត្រឡប់មកវិញ ក្នុងពីរខែខាងមុខនេះ ។ បានជូនដំណើរមិត្ត អ៊ឹម សារឿន មានសមាជិកនៃគណៈកម្មាធិការនាយកយើងពីរនាក់ និង ករិយា តំណាងគណៈកម្មាធិការនាយកនៃសមាគមបុគ្គលិកសិក្សាខ្មែរ ហើយនិងញាតិមិត្តជាច្រើនទៀត ។ យើងសូមបួងសួងឲ្យមិត្តនិងគ្រួសារប្រកបជានិច្ច ទៅដោយសេចក្ដីសុខនិងសេចក្ដីចំរើន ។

◙ មិត្ត (កញ្ញា) សាន សំអាត នៅវិទ្យាល័យព្រះស៊ីហនុ ទើបនឹងបានរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយនិងលោកគ្រូ ជិរ ឆយ នៅសាលារៀនដីហែ ។ អាវាហ៍-វិវាហ៍មង្គល បានប្រព្រឹត្តទៅនៅគេហដ្ឋានមិត្តនារី ក្នុងបរិយាកាសយ៉ាងស្និទ្ធស្នាលនិងរីករាយជាទីបំផុត ។ ក្នុងឱកាសនោះ ក្រៅពីញាតិមិត្តខាងគ្រួសារ គេសង្កេតឃើញពីចំណែក ស. ស. ខ. មិត្ត មាស ឌុម (នាយកវិទ្យាល័យនិង តំណាង ស. ស. ខ. ក្នុងខែត្រកំពង់ចាម) និងសាស្ត្រាចារ្យឯទៀតៗជាច្រើន ។ ពីខាងគណៈកម្មាធិការនាយក មិត្តយើងម្នាក់និងករិយាក៏បានទៅចូលរួមប្រស្រ័យក្នុងពិធីដ៏ឧឡារិកនេះដែរ ។

◙ នៅកំពង់ចាមដដែល កាលពីថ្ងៃសៅរ៍ ៣០ ឧសភា ១៩៦៤ មណ្ឌលកីឡាខ្មែរក៏បានជាកសិណនៃអាវាហ៍វិវាហ៍មង្គល របស់មិត្ត សុន គា សាស្ត្រាចារ្យ (គណិតវិទ្យា) នៅវិទ្យាល័យព្រះស៊ីហនុ ជាមួយនិងមិត្តនារី ជុំ ឥវ៉ាត និស្សិតសាស្ត្រាចារ្យឆ្នាំទី២ (ភាសាបារាំង)ដែរ ។ ក្នុងឱកាសនោះ ថ្វីត្បិតតែមង្គលការបានជាន់លើការប្រឡងមធ្យមសិក្សាបត្រ

LE SYSTEME SCOLAIRE EN R.D.A.

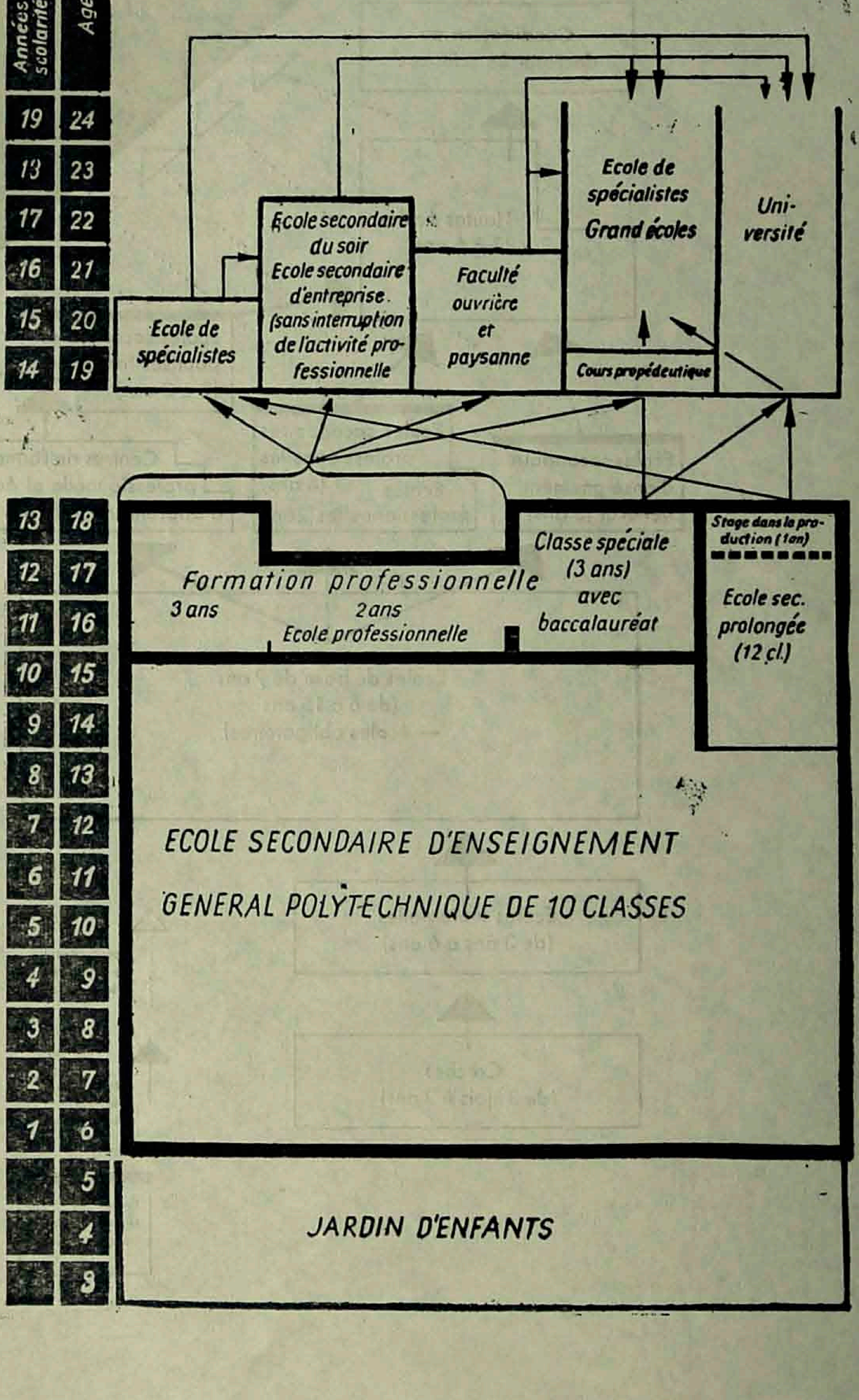

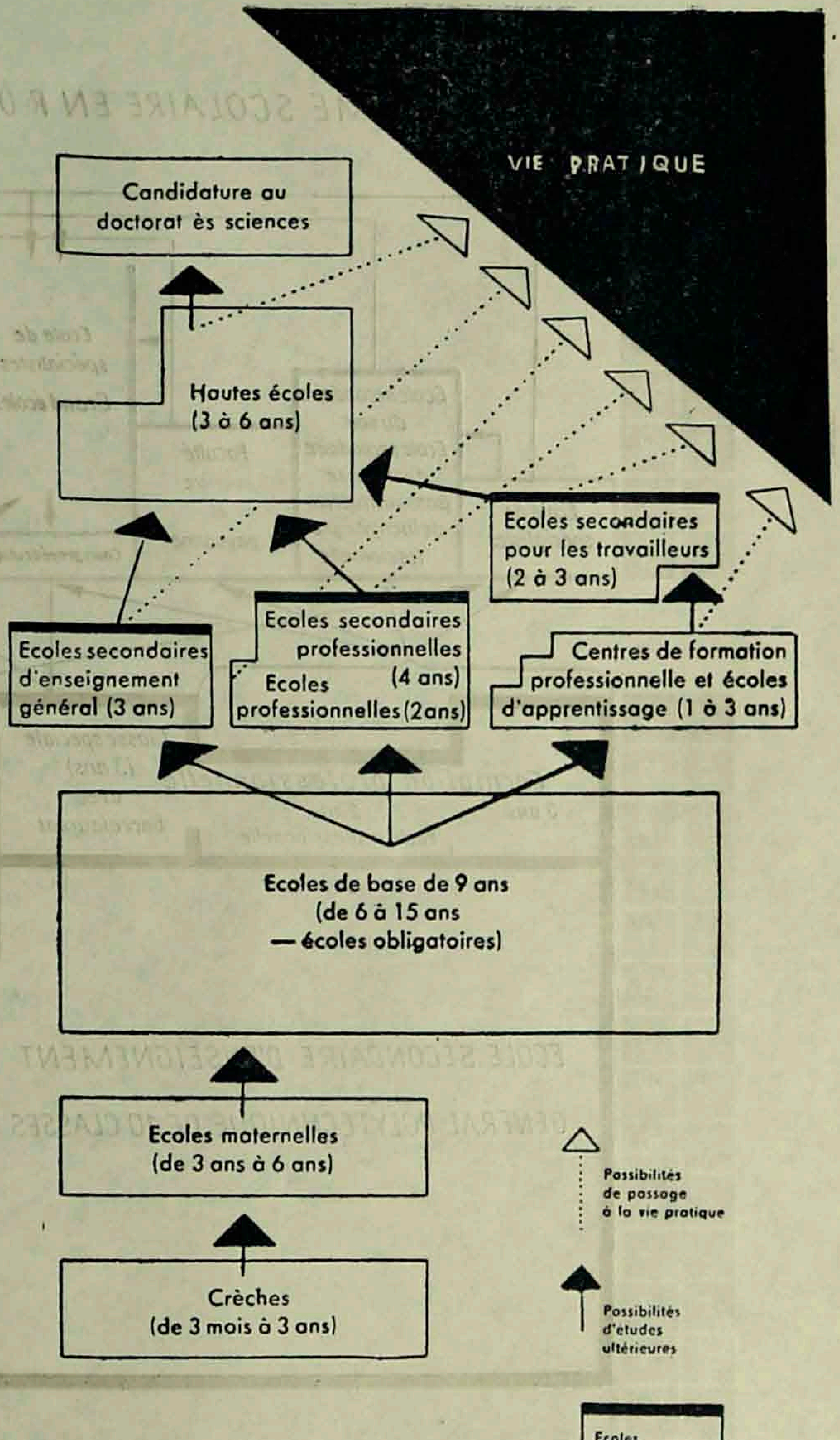
VIE PRATIQUE
Candidature au doctorat ès sciences
Hautes écoles (3 à 6 ans)
Ecoles secondaires pour les travailleurs (2 à 3 ans)
Ecoles secondaires d'enseignement général (3 ans)
Ecoles secondaires professionnelles (4 ans)
Ecoles professionnelles (2ans)
Centres de formation professionnelle et écoles d'apprentissage (1 à 3 ans)
Ecoles de base de 9 ans (de 6 à 15 ans — écoles obligatoires)
Ecoles maternelles (de 3 ans à 6 ans)
Crèches (de 3 mois à 3 ans)
Possibilités de passage à la vie pratique
Possibilités d'études ultérieures
Ecoles terminées par le baccalauréat

ទី ១ ក៏ដោយ ក៏មិត្តជាច្រើនបានទំនៀតទៅសំដែងទឹកចិត្តមេត្រីរាប់អានដល់មិត្តយើងដែរ ដោយមិត្តខ្លះ (ស ពៅ, ប៉ែន ណារិទ្ធិ, គឹម ស៊ីយ៉ុង, ដោម ហ៊ឹន, កុយ ធួន, ឃាង ជួន ជាដើម) បានទៅ ហើយត្រឡប់មកភ្នំពេញវិញទាំងយប់ផង ។

▣ ទៅឯកំពង់ធំវិញ មិត្ត ម៉ម ណាង បានរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយនឹង កញ្ញា ជុំ ឡាំងហ៊ាង កាលពីថ្ងៃ ២១ មិថុនា ១៩៦៤ ។ មិត្តតំណាងដែលផ្ញើពត៌មាននេះមក យើង ពុំបានពណ៌នាពីបរិយាកាសនៃពិធីទេ ប៉ុន្តែយើងជឿថាមិត្ត ស. ស. ខ. ខាង កំពង់ធំ ក៏ដូចជាមិត្តខាងកំពង់ចាមដែរ មុខតែមិនភ្លេចភារៈខ្លួនទេ ហើយមិនខាននឹង ទៅជួយអបអរសាទរគូស្វាមីភរិយាថ្មីឡើយ ។

▣ ម្យ៉ាងទៀត តាមដំណឹងល្ងិចល្ងៀងដែលយើងបានទទួលពីកំពង់ធំដែលមក ព្ថាមិត្ត អ៊ុំ ឈឿន នឹងមិត្ត យ៉ុង យ៉ន បាននាំគ្នាប្រុងប្រៀបខ្លួនជាស្រេច ដើម្បី នឹងឆ្លៀតពេលដ៏ប្រសើរនៃវិស្សមកាលនេះរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដែរ ។ យើងយល់ថា នេះជាគំនិតដ៏ប្រសើរមួយ ដែលមិត្តនៅខេត្តឯទៀតៗគួរតែជួយរីករាយ ហើយប្រសិន បើត្រូវការ ក៏គួរតែលៃលកគិតគូរប្រើវិស្សមកាលនេះដែរ ។

▣ ប៉ុន្តែដំណឹងពីកំពង់ធំ មិនមែនសុទ្ធតែទាក់ទងនឹង អាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយផ្តាច់ មុខនោះទេ ពីព្រោះមិត្តតំណាងបានឲ្យពត៌មានមកយើងថា មិត្ត ម៉ៅ សាមឿន នឹង តាង់ ហុកឃី (វិទ្យាល័យកំពង់ធំ) បន្ទាប់ពីបានព្យាយាមសិក្សាអស់ពេលជាយូរមកទើប នឹងបានបេះផ្កា «មធ្យមសិក្សាបត្រ ភាគទី ១» ក្នុងសម័យខែឧសភា ១៩៦៤ នេះ ។

គណៈកម្មាធិការនាយកទទួលដំណឹងនេះដោយសាទរយ៉ាងក្រៃលែង ហើយសូម ឆ្លៀតឱកាសនេះអំពាវនាវដល់មិត្តទាំងឡាយឲ្យខិតខំបណ្ដុះបណ្ដាលវប្បធម៌ទូទៅ ក៏ដូច ជាវប្បធម៌វិជ្ជាជីវៈ នឹងចំណេះវិជ្ជារបស់ខ្លួន ឲ្យបានលូតលាស់កុំឈប់ឈរឲ្យសោះពីព្រោះ

ការសិក្សា ការបណ្ដុះបណ្ដាលវប្បធម៌របស់ខ្លួនគ្មានទីបញ្ចប់ទេ ហើយជនណាដែលយល់ថា «ប៉ុណ្ណឹងបានហើយ» ឬ «អាត្មាអញចេះតែជាងគេគ្មាននរណាដល់» នោះមុខជានឹងក្លាយជាហួសសម័យ ហើយត្រូវគេសើចចំអកលេងជាមិនខាន ។

■ មិត្ត ជិន សុគន់ នៅអនុវិទ្យាល័យសួង និង កញ្ញា ហេង ស៊ីហៀង ទើបនឹងបានរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយគ្នា កាលពីថ្ងៃពុធ ១ កក្កដា ១៩៦៤ នេះ នៅទីស្នាក់ការនៃសមាគមសុរិយោដី នៅភ្នំពេញ ។ នៅក្នុងឱកាសដ៏រីករាយនោះ គេសង្កេតឃើញមិត្តខ្លះក្នុងគណៈកម្មាធិការនាយក មិត្តសាស្ត្រាចារ្យជាច្រើនមកពីសួង និងពីអនុវិទ្យាល័យនានា ហើយ និង ញាតិមិត្តជាច្រើនទៀត ។

■ ដំណឹងពីកំពង់ចាមតមកទៀតបានឲ្យដឹងថា កាលពីថ្ងៃ ៧ កក្កដា ១៩៦៤ នេះ មិត្ត យឹម ម៉េង (វិទ្យាល័យព្រះសីហនុ) បានរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ក្នុងបរិយាកាសយ៉ាងរីករាយ ។ មិត្តយើងជាច្រើនក៏បានទៅចូលប្រស្រ័យដែរ ។

ចំពោះមិត្តទាំងប៉ុន្មានដែលទើបនឹងមានគូស្រករថ្មីនេះ គណៈកម្មាធិការនាយកមានសេចក្ដីសោមនស្ស និងប្រសិទ្ធិជូននូវពរសព្ទសាធុការដ៏ប្រសើរសព្វបែបយ៉ាង ។ រីឯមិត្តដែលរៀបនឹង «មានផ្ទះសំបែង» ក្នុងវិស្សមកាលនេះក៏សូមឲ្យជួបប្រទះនូវសព្ទសាធុការពរដូចគ្នានេះដែរ ។

■ មិត្ត លឹម យូតិប នៃអនុវិទ្យាល័យកោះធំ (កណ្ដាល) ដែលបានព្យាយាមដុសខាត់វិជ្ជាខ្លួនដូចមិត្ត ម៉ៅ សាមឿន និង តាន់ ហ៊ុកឃី នៅកំពង់ធំដែរ ទើបនឹងបានជាប់មធ្យមសិក្សាបត្រភាគទី ១ កាលពីសម័យខែ ឧសភានេះ ហើយនឹងចូលរៀននៅវិទ្យាស្ថានជាតិគរុកោសល្យនៅបវេសនកាលខាងមុខនេះ ។

■ ចំណែកឯមិត្ត យី យន់, ញ៉ក បៃសិទ្ធិ និង ឈន អៀម នៃអនុវិទ្យាល័យសន្តិភាព (កំពង់ស្ពឺ) វិញ ទើបនឹងបានប្រឡងជាប់សញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់សំរាប់បរិញ្ញាបត្រ

គណៈកម្មាធិការនាយក សូមប្រសិទ្ធិពរឲ្យមិត្តទាំងនេះបានសំរេចជោគជ័យជាអនេកប្បការនៅក្នុងការសិក្សារបស់ខ្លួនទៅអនាគត ។

◙ ម្យ៉ាងទៀត គណៈកម្មានាយកជឿថាសុខទុក្ខនៃមិត្តយើងក្តី លទ្ធផលនៃការសិក្សានៃមិត្តយើងក្តី និងបញ្ហាផ្សេងៗទៀតនៃជីវភាពមិត្តយើងក្តី (មានអាពាហ៍ពិពាហ៍ គ្រោះថ្នាក់ជាដើម) មិនមែនមានតែត្រឹមប៉ុណ្ណោះនាក់ទេ ហើយសូមអំពាវនាវក្នុងទីនេះម្តងទៀត ដល់មិត្តតំណាងណាដែលមិនទាន់បានផ្ញើសេចក្តីសុខទុក្ខរបស់មិត្ត ក្នុងសាលានិមួយៗរបស់ខ្លួនសូមឲ្យរួសរាន់ឡើង ។ តាមពិត ប្រសិនបើមិត្តតំណាងមិនឲ្យពត៌មានមកទេ គណៈកម្មាធិការនាយកហើយ និង សមាជិកមិនអាចនឹងដឹងសុខទុក្ខគ្នាបានឡើយ ។ ព្រមជាមួយនេះ គណៈកម្មាធិការនាយកសូមថ្លែងសេចក្តីពេញចិត្តនិងអំណរគុណចំពោះមិត្តតំណាងដែលបានយកចិត្តទុកដាក់ធ្វើខ្លួនឲ្យទៅជាសរសៃឈាមរត់យ៉ាងពិតប្រាកដរវាងគណៈកម្មាធិការនាយកហើយនិងសមាជិក ។

★

កំសាន្ត

ការជជែកគ្នា

យប់ងងឹតណាស់ទៅហើយ ប៉ុន្តែក្មេង-ក្មេងទាំងឡាយជាកូនលោក សៅរ៍ នៅតែជជែកគ្នាលេងទៀត ពីព្រោះល្ងាចនោះជាល្ងាចថ្ងៃសៅរ៍ ។ លោក សៅរ៍ ត្រឡប់មកពីលេងកីឡាវិញ ឃើញក្នុងផ្ទះងងឹតឈឹងដូចនោះក៏កើតសៅម៉ង ហើយបន្ទោសកូនៗ ៖

– ចុះឯងរាល់គ្នាមិនឃើញងងឹតទេ បានជាគិតតែជជែកគ្នាដូចនេះ ?

– បាទ ព្រោះតែឃើញងងឹតហ្នឹងហើយតើប៉ា បានជាយើងខំជជែកគ្នា ព្រោះយើងឮអ្នកគ្រូប្រាប់យើងថា «តែជជែកគ្នា វាមុខតែចេញពន្លឺហើយ !»

យើងឆ្លើយឆ្លងគ្នា

▣ មិត្ត ស. សារិទ្ធ (សាលា?)

ចំពោះសេចក្ដីស្នើរបស់មិត្ត ឲ្យចុះបន្ថែមគោលគំនិតសំរាប់ធ្វើអត្ថាធិប្បាយប្រធាននិមួយ ៗ ពីក្រោយប្រធាននិមួយ ៗ នោះ យើងយល់ឃើញថាជាគំនិតល្អមួយដែលយើងគួរតែបំពេញចិត្ត ។ ប៉ុន្តែប្រសិនបើយើងមានការខ្វះខាតក្នុងការនេះ នេះគឺពិតជាមកពីពេលវេលា និងអ្នកសរសេរ ។ ពេលណាមានឱកាសយើងនឹងសូមបំពេញបំណងរបស់មិត្តជាមិនខាន ដូចក្នុងលេខមួយនោះ យើងបានធ្វើអត្ថាធិប្បាយអំពីប្រធានប្រឡងចូលវិទ្យាស្ថានជាតិមួយ ស្ដីអំពី «ភារៈកិច្ចនៃសាស្ត្រាចារ្យ» ។

▣ មិត្ត អ៊ឹង គឹមសេង វិទ្យា. ព្រះសីហនុ

សូមថ្លែងអំណរគុណចំពោះអត្ថបទរបស់មិត្ត ស្ដីពីប្រទេសជាសមាជិកនៃ អ. ស. ប. ដែលយើងបានកែប្រែបន្តិចខ្លះដូចឃើញស្រាប់ ។

▣ មិត្ត ប៉ែន ណារិត វិទ្យា. ព្រះសុរិយោវង្ស

ដោយក្នុងលេខនេះ មានអត្ថបទអំពីប្រវត្តិវិទ្យាច្រើនពេក យើងសូមអនុញ្ញាតទុកអត្ថបទរបស់មិត្តទៅលេខក្រោយ ៗ ទៀត ។ អំណរគុណដ៏ជ្រាលជ្រៅ ។

◙ មិត្ត ឈឹម សំណាង វិទ្យាល័យព្រះឧទ័យ

សូមអរគុណចំពោះអត្ថបទមិត្ត ៗ លើកក្រោយប្រសិនបើមិត្តខិតខំសរសេរឲ្យបានវែងជាងនេះទៀត ជាការប្រសើរណាស់ ។

◙ មិត្ត សមាជិក ស. ស. ១.

ប្រសិនបើមិត្ត ឃើញមិត្តតំណាងក្នុងសាលាមិត្តមានការរវល់ជាប់ដៃខ្លាំងពេក ហើយមានការភ្លាំងភ្លាត់ខ្វះក្នុងកិច្ចការ សូមមិត្តមេត្តាជួយរំលឹកគ្នាផង រំលឹកជាមិត្តភាព ។

តាមធម្មតា មិត្តតំណាងដែលជាចាងហ្វាង ឬ នាយក ឬ សិក្សាធិការមានការរវល់ច្រើនណាស់ ៗ សូមមិត្តសមាជិកមេត្តាកុំមើលបំណាំ ដើម្បីឲ្យគ្រួសារយើងមានដំណើរទៅមុខដោយជៀសវាងវិបត្តិរួច ៗ ការរំលឹកគ្នាទៅវិញទៅមកជាមិត្ត ជាការចាំបាច់ណាស់ ៗ

– ដូចជានៅពេលដាច់ខែ បើមិនឃើញតំណាងទារភាគទានប្រចាំខែទេ គួរតែរំលឹកឲ្យទារឡើង កុំឲ្យនៅជាន់ច្រើនឡើង ៗ ។ ដូចជាបាន ១ ត្រីមាសហើយ បើមិត្តតំណាងមិនទាន់បានផ្ញើភាគទានមកគណៈកម្មាធិការនាយកទេ គួរតែរំលឹកឡើង ៗ សូមមិត្តជ្រាបថា កាលណាគណៈកម្មាធិការនាយកបានទទួលហើយ ឬក៏មិនទាន់បានទទួលទេ មិត្តអាចទិនដឹងតាមទស្សនាវដ្ដី ឬ ព្រឹត្តិបត្រ (បើមិនទាន់ចុះ គឺមិនទាន់បានទទួលទេ) ៗ

– ដូចជានៅក្នុងសាលានោះ មានមិត្តមានទុក្ខធុរៈអ្វី (ឈឺថ្កាត់, គ្រោះថ្នាក់, សំពលកូន, . . .) គួរតែរំលឹកមិត្តតំណាងឲ្យចាត់គ្នាទៅជួយដៃជើងរួចហើយគួរតែរំលឹកឲ្យផ្ញើពត៌មានមកគណៈកម្មាធិការនាយក ។

– ដូចជា មានមិត្តមកព្យាបាលពេត ឬ ភរិយាមកសំពលកូននៅភ្នំពេញ ឬ នៅខែត្រ គួរតែរំលឹកតំណាងឲ្យជូនដំណឹងមកគណៈកម្មាធិការនាយក ឬ ទៅតំណាង ស. ស. ១. នៅខែត្រ ដើម្បីឲ្យទៅជួយសាកសួរផង ។

◙ ឯមិត្តតំណាងដែលមានការភ្ញាំងភ្ញាត់ កាលបើបានទទួលសេចក្ដីរំលឹកហើយ ក៏គួរតែលៃលកយកចិត្តទុកដាក់តាមថែងឲ្យបានរួសរាន់ផង ។

គណៈកម្មាធិការនាយកជឿថា អស់មិត្តដែលធ្លាប់តែចេះស្គាល់ទុក្ខធុរៈគ្នាជាដរាបរៀងមកហើយ មុខជានឹងខិតខំឲ្យបានកាន់តែជិតដល់ជាងទៀតជាមិនខាន ។

សូមអរគុណ

★

កំសាន្ត

ម្ដងនោះ មានមនុស្សម្នាក់កំណាញ់ខ្លាំង ប៉ុន្ដែល្ងើយ៉ាងក្រៃលែង ល្ងើមែនទែន ទាល់តែមិនស្គាល់ថា ណាជាសណ្ដែកណាជាល្ង; ហើយបើកាលណាគេត្រូវការរាប់ចំនួនទារបស់គេ គេបញ្ចោញរាប់ម្ដងពីរម្ដងពីរ ។

គាប់ជួនមួយថ្ងៃនោះ រាប់-រាប់ទៅខ្វះទាមួយ ។ អ្នកកំណាញ់កើតក្ដីមួម៉ៅ ខឹងច្រឡោតនឹងជើងឈ្នួលរបស់គេ ហើយវាយដំប្រំធាក់គ្នាយ៉ាងខ្លាំង ។ លុះអស់ចិត្តហើយ ទើបគេបន្ទោសជើងឈ្នួលគេថា ៖

– ឯងបានធ្វើឲ្យបាត់ទាអញមួយ ត្រូវតែឯងទៅរកឯណាមកសងអញវិញឲ្យបាន ។

ថ្ងៃស្អែកឡើង ជើងឈ្នួលគិតស្រេចហើយក៏ទៅយកទាមួយមកកាប់ស៊ី ។ លុះដល់ពេលរាប់ទាម្ដងទៀត ចៅហ្វាយក៏បានឃើញថាទាមានចំនួនគ្រប់គូឡើងវិញ ។

ចៅហ្វាយសប្បាយចិត្តបិទមាត់មិនជិត ក៏និយាយប្រាប់អ្នកជិតខាងថា ៖

– អ្នកឯងឃើញទេ ជើងឈ្នួលខ្ញុំហ្នឹងបានតែលេងដៃក្ដៅទេ ទើបវាយកទាមកសង ។

(រឿងកូរ៉េ)

ប្រាក់ចំណូលរបស់សមាគម ដែលបានទទួលក្រោយពីការចេញទស្សនាវដ្ដី

លេខ ១១ - ១២ គឺ៖

វិទ្យាល័យ	ព្រះនរ័យ	8 - 1 - 64	944 រៀល
,,	ព្រះមុនីវង្ស	13 - 1 - 64	2.200 –
អនុវិទ្យាល័យ	ខ្សាច់កណ្ដាល	17 - 1 - 64	780 –
,,	ព្រែកសណ្ដែក	,,	1.090 –
វិទ្យាល័យ	ព្រះសុរាម្រឹត	19 - 1 - 64	520 –
,,	ព្រះសុរិយោវង្ស	24 - 1 - 64	1.042 -
,,	សង្គមរាស្ត្រនិយម	25 - 1 - 64	1.200 –
អនុវិទ្យាល័យ	ទឹកក្ដៅ	25 - 1 - 64	620 –
,,	ក្រូចឆ្មារ	5 - 2 - 64	1.700 –
,,	ជ័យវរ្ម័នទី ៧	,,	1.980 –
,,	កំពង់ត្របែក	11 - 2 - 64	1.670 –
,,	ស្ទឹងត្រង់	,,	460 –
,,	ឥន្ទបុញ្ញា	19 - 2 - 64	3.300 –
,,	ស្ទឹងត្រែង	20 - 2 - 54	180 –
,,	ស្ទួង	,,	1.620 -
,,	តាំង គោក	26 - 2 - 64	1.080 –
វិទ្យាល័យ	ព្រះមុនីវង្ស	5 - 3 - 64	3.000 –
,,	ព្រះស៊ីសុវត្ថិ	,,	900 –
អនុវិទ្យាល័យ	ព្រះនរោត្តម	,,	1.200 –
,,	សន្តិភាព (កំពង់ស្ពឺ)	12 - 3 - 64	1.160 –
,,	ឈូក	26 - 3 - 64	900 –
,,	ផែនការព្រះសីហនុ (កំពង់ចាម)	26 - 3 - 6ɩ	760 –
វិទ្យាស្ថានជាតិ	គរុកោសល្យ	31 - 3 - 64	2.000 –
អនុវិទ្យាល័យ	ពាមជីកង	3 - 4 - 64	1.?60 –
វិទ្យាល័យ	ព្រះសុរិយោវង្ស	21 - 4 - 64	1.109 –
,,	ព្រះសុរាម្រឹត	23 - 4 - 64	680 –
អនុវិទ្យាល័យ	ស្គន់	,,	824 –
,,	កោះធំ	12 - 5 - 64	680 + 340 ɪ = 1.020
វិទ្យាល័យ	ខ្មែរ – អង់គ្លេស	15 - 5 - 64	540 រៀល

អនុវិទ្យាល័យ	ដីហែ	28 - 5 - 64	2.080 រៀល
វិទ្យាល័យ	សង្គមរាស្ត្រនិយម	4 - 6 - 64	900 –
,,	ព្រះមុនីវង្ស	,,	2 800 –
,,	កំពង់ធំ	23 - 6 - 64	1.000 –
អនុវិទ្យាល័យ	កោះធំ	,,	340 –
,,	ទឹកខ្មៅ	25 - 6 - 64	680 –
ពុទ្ធិកវិទ្យាល័យ	ព្រះសុរាម្រឹត	,,	200 –

គណៈកម្មាធិការនាយក សូមអរគុណមិត្តតំណាងដែលបានបំពេញភារៈខ្លួនយ៉ាងទៀងទាត់ ក្នុងវិស័យហិរញ្ញវត្ថុនេះជាពន់ពេក ហើយសូមសង្ឃឹមថា មិត្តដែលនៅយឺតយ៉ាវនៅឡើយ គង់នឹងរួសរាន់ជាមិនខាន ។

★

5

សូមមិត្តទាំងឡាយ មេត្តាចាប់អារម្មណ៍

អំពីការជួយផ្តល់ពត៌មាន សុខទុក្ខនៃមិត្តយើង

ហើយនឹងអំពីអត្ថបទសំរាប់ទស្សនាវដ្តីយើងឲ្យមែនទែន ។

វត្ថុបទ & ឯកសារ

១-ឯករាជ្យទីពីរ

បន្ទាប់ពីបានធ្វើបុណ្យខួបទីដប់រំលឹកឯករាជ្យនយោបាយមក ប្រជាជាតិខ្មែរបាន សំរេចជាឯកច្ឆន្ទនឹងធ្វើបូជនីយកិច្ចមួយថ្មីទៀត ដើម្បីនឹងស្ថាបនានូវឯករាជ្យសេដ្ឋកិច្ចនឹងហិរញ្ញវត្ថុ ។

តាមពិត ចាប់តាំងពីខែវិច្ឆិកាឆ្នាំ ១៩៦៣ រៀងរហូតមក រាជរដ្ឋាភិបាល ក្រោមព្រះកិច្ចមគ្គុទ្ទេសន៍នៃព្រះប្រមុខរដ្ឋ បានដកហូតវិស័យសំខាន់ៗ ជាអាយុជីវិតពីកណ្ដាប់ដៃឯកជនមកឲ្យរដ្ឋកាន់កាប់ផ្ទាល់វិញ ដោយអនុលោមទៅតាមគោលការណ៍នៃផែនការដែលបានកំណត់ទុករួចមកហើយ ។ វិស័យជាវត្ថុចាប់ព្រះរាជហឫទ័យជាងគេគឺវិស័យសេដ្ឋកិច្ចនឹងហិរញ្ញវត្ថុ ព្រោះថា បើការអនុវត្តប្រព្រឹត្តទៅប្រកបដោយជោគជ័យនោះ វិបត្តិសេដ្ឋកិច្ចអាចនឹងជៀសវាងបាន ហើយឱនភាពថវិកាក៏អាចនឹងបញ្ចប់បាន រីឯស្ថិរ-ភាពនយោបាយនៃប្រទេស ហើយនឹងស្ថិរភាពនៃតម្លៃអីវ៉ាន់ក៏អាចនឹងរក្សាឲ្យគង់វង់បានដែរ។ ដូចនេះហើយបានជាវិធានការជាតូបនីយកម្មដំបូងអង្គស់ បានធ្លាក់ទៅចំផ្នែកធនាគារនឹងអាហរណ៍ - នីហរណ៍ ហើយបានឈានតមកទៀតដល់ផ្នែកសុរាគារនឹងក្រុមហ៊ុនធានារ៉ាប់រង ។ ប៉ុន្តែអានុភាពៈជោគជ័យនៃការកែទំរង់នេះ មិនបិតនៅតែក្នុងក្របខណ្ឌនៃសេដ្ឋកិច្ចនឹងហិរញ្ញវត្ថុប៉ុណ្ណោះទេ, ឥទ្ធិពលនេះអាចហៀរហូរចូលទៅដល់ផ្នែកនយោបាយ វប្បធម៌នឹងសង្គមកិច្ចទៀតហើយជាពិសេស គឺអាចនឹងលើកឋានៈជីវភាពនៃប្រជាពលរដ្ឋទៀតផង ។

យ៉ាងនេះហើយបានជាប្រជាករទទួលនយោបាយកែទម្រង់នេះដោយសោមនស្សសាទរ ហើយបានស្ម័គ្រចិត្តនាំគ្នាទៅសំដែងមហាបាតុកម្មមួយយ៉ាងគគ្រឹកគគ្រេង ក្នុងពេលនោះ នៅមុខព្រះបរមរាជវាំង ដើម្បីនឹងឧបត្ថម្ភយ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់នូវមាគ៌ាថ្មីនេះផង ដើម្បីនឹងសំដែងនូវមហាករុណាធិគុណរបស់ខ្លួនចំពោះព្រះអគ្គមគ្គុទ្ទេសក៍ផង ហើយព្រមជាមួយនេះក៏ដើម្បីនឹងប្រឆាំងដាច់អហំការនឹងសត្រូវ នៃមាគ៌ាកែទម្រង់នេះផងដែរ ។

២ – សេដ្ឋកិច្ចនឹងការសិក្សា

សេដ្ឋកិច្ចនឹងការសិក្សាជាវិស័យពីរដ៏សំខាន់ ដែលជាប់ទាក់ទងគ្នាយ៉ាងជិតស្និទ្ធ ហើយមានអានុភាពលើគ្នាទៅវិញទៅមកយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ។ ហេតុនេះហើយបានជាដើម្បីនឹងសំរេចនូវឯករាជ្យសេដ្ឋកិច្ច ដែលព្រះអង្គទ្រង់សព្វព្រះរាជហឫទ័យលើកឡើងកាលពីខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ ១៩៦៣ នេះ ព្រះបិតាសាមគ្គីភាពជាតិទ្រង់បានប្រទាននូវសន្និសីទមួយពោរពេញទៅដោយសារៈសំខាន់ ស្ដីពីការកែទម្រង់សិក្សាធិការ ប្រយោជន៍នឹងឲ្យមានដំណើរស្របទៅតាមគោលបំណងនៃការកែទម្រង់សេដ្ឋកិច្ចនេះ ។

សេដ្ឋកិច្ចជាកត្តាសំខាន់បំផុត ដែលសំរេចអំពីការវិវត្តន៍ល្អូតលាស់ ឬការថែមថយនៃនយោបាយសង្គមកិច្ចនឹងវប្បធម៌ ។ យ៉ាងណាមិញ បើប្រទេសណាមួយជៀសវាងមិនផុតពីវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ចទេ ឬក៏ជួបប្រទះតែនឹងឧនភាពហិរញ្ញវត្ថុជាញឹកញាប់ទេ តើរដ្ឋាភិបាលនៃប្រទេសនោះ មានថវិកាឯណានឹងអនុវត្តផែនការសិក្សាធិការជាតិរបស់ខ្លួនបាន ? តើប្រជាពលរដ្ឋនៃប្រទេសនោះ មានប្រាក់កាសឯណានឹងធ្វើភាគទានស្ម័គ្រចិត្តដល់រដ្ឋបាន ? ក្នុងករណីនេះ អាគារសិក្សាក៏ខ្វះខាត សិក្ខូបករណ៍ក៏មិនគ្រប់គ្រាន់ ឯលទ្ធផលនៃការសិក្សាទៀតសោត ក៏បានដោយស្តួចស្តើងជាអតិបរមា ហើយយុវជនមួយភាគដែលជាកម្លាំងអនាគត ក៏ត្រូវបិតនៅក្រៅសាលាទៀត ។ ចំណែកឯការសិក្សាវិញ ក៏

ជាកត្តាមួយសំខាន់ណាស់ដែរក្នុងការទ្រទ្រង់ ឬបន្ទាប់វិស័យសេដ្ឋកិច្ច ។ ប្រសិនបើសិក្សាធិការមានគោលការណ៍ និងការរៀបចំច្បាស់លាស់ស្របតាមសភាពការណ៍និងការត្រូវការរបស់ប្រទេស នោះយុវជនដែលជាកម្លាំងមួយផ្នែកពោរពេញទៅដោយថាមពល មុខតែនឹងជួយរួមចំណែកជ្រោមជ្រែងសេដ្ឋកិច្ចឲ្យបានស្គាល់នូវសម្បូរណភាពជាប្រាកដ ។ ហេតុនេះហើយបានជាក្នុងព្រះរាជសន្និសីទនោះ សម្ដេចព្រះឧបយុវរាជទ្រង់បានគូសនូវមាគ៌ាធំៗ ដែលនឹងត្រូវអនុវត្តក្នុងកម្មវិធីសិក្សា ដោយទ្រង់បានណែនាំឲ្យការសិក្សាក្លាយពីការសិក្សាធ្វើនាម៉ឺនទៅជាការសិក្សាដើម្បីធ្វើជាអ្នកបច្ចេកទេស ទៅជាការសិក្សាដើម្បីចេះវិជ្ជាជីវៈសំរាប់រស់នៅ ទៅជាការសិក្សាបង្កើនផល ពោលគឺទៅជាការសិក្សាបណ្ដុះសមត្ថភាព ដើម្បីរួមចំណែកស្ថាបនាសេដ្ឋកិច្ចជាតិឲ្យសំរេចគោលបំណងលើកឋានៈជីវភាពមហាជនកម្មករកសិករនិងពលករទូទៅឲ្យបានយ៉ាងជាក់ស្ដែង ។

◙

សូមមិត្តជ្រួតជ្រាបថា :

★ ការកែទំរង់សិក្សាធិការ ដែលសម្ដេចឪ ទ្រង់សព្វព្រះរាជហឫទ័យត្រួសត្រាយក្នុងពេលថ្មីៗនេះ ជាកត្តាមួយសំខាន់ក្នុងការធ្វើឲ្យការកែទំរង់សេដ្ឋកិច្ច - ហិរញ្ញវត្ថុមានល្បឿនទៅមុខ ។

★ ឯជោគជ័យនៃការកែទំរង់សេដ្ឋកិច្ច-ហិរញ្ញវត្ថុ នេះជាការធានារ៉ាប់រង នឹងជាមូលដ្ឋានទ្រទ្រង់នូវឯករាជ្យនយោបាយរបស់យើង ។

★ ដូចនេះសូមមិត្តឧបត្ថម្ភយ៉ាងសកម្មបំផុត ឲ្យព្រះរាជតំរិះកែទំរង់សិក្សាធិការនេះបានសំរេចជោគជ័យជាអតិបរមា តាមសមត្ថភាពរៀងៗខ្លួនរបស់មិត្ត ។

histoire

Liste des Etats membres de l'organisation des Nations-Unies classées par continent.

Nom du pays	Capitale	Superficie (km2)	Population (Dernière estimation officielle).	Date d'admission à l'O. N. U.
en AFRIQUE :				
1. République Arabe Unie	Le Caire	1.000.000	26.858.900	24-10-1945
2 Libéria	Monrovia	111.370	1.290.000	2-11-1945
3. Afrique du Sud	Le Cap	1.223.409	16.236.000	7-11-1945
4. Ethiopie	Addis Abeba	1.184.320	20.000.000	13-11-1945
5. Libye	Tripoli	1.759.540	1.216.000	14-12-1955
6. Maroc	Rabat	443.680	11.925.000	12-11-1956
7. Soudan	Khartoum	2.505.823	12 470.000	— id —
8. Tunisie	Tunis	125 180	4 254.200	— id —
9. Ghana	Accra	237.873	6 943 000	8-3-1957
10. Guinée	Conakry	245.857	3.000 000	12-12-1958
11. Cameroun	Douala	475.442	4.097.000	20-9 1960
12. Congo	Brazzaville	342.000	90.000	— id —
13. Congo	Léopoldville	2 345 409	14.797 000	— id —
14 Côte d'Ivoire	Abidjan	322.463	3.300.000	— id —
15. Dahomey	Porto-Novo	115.762	2.050.000	— id —
16. Gabon	Libreville	267.000	447 880	— id —
17. Haute Volta	Ouagadougou	274.200	4.404.200	— id —
18. Madagascar	Tananarive	595.790	5.577.000	— id —
19. Niger	Niamey	1.188.794	3 112.000	— id —
20. République Centrafricaine	Bangui	617.000	1 227.000	— id —
21. Somalie	Mogadiscio	637.661	2.030.000	— id —
22. Tchad	Fort Lamy	1.284.000	2.680 000	- id —
23. Togo	Lomé	56 600	1 539.000	id —
24. Sénégal	Dakar	197.161	2.980 000	28-9-1960
25. Mali	Bamako	1.204.021	4.100.000	— id —
26. Nigéria	Lagos	923.772	39.473.000	7-10-1960
27. Sierra Leone	Freetown	72 326	2.450.000	27-9-1961
28. Mauritanie	Nouakchott	1.035.805	726.616	27-10-1961
29. Tanganyika	Das-es-Saalam	937.061	9 560.400	14-12-1961
30. Burundi	Usumbura	27.834	2 234.141	18-9-1962
31. Rwanda	Bukavu	26.338	2.694 749	— id —
32. Algérie	Alger	2.381.741	10.784.269	8-10-1962
33. Ouganda	Entebbe	239.640	6 844 600	25-10-1962
en AMÉRIQUE :				
34. Argentine	Buenos Aires	2 776.656	21.247.420	24-10-1945
35. Brésil	Brasilia	8.511.965	75.271.000	— id —
36. Chili	Santiago	741.767	8 050.259	— id —
37. Cuba	La Havane	114.524	7 068.451	— id —
38. Etats — Unis	Washington	9.363.389	188.062 000	-- id —
39. Haïti	Port du Prince	27.750	4.345 946	id —
40. Nicaragua	Managua	148 000	1.551.688	— id
41. Paraguay	Asuncion	406 752	1.857.000	— id —
42 République Dominicaine Trujillo	Cindad	48.734	3.204.957	— id —
43. Salvador	San Salvador	21 393	2 759 010	id —
44. Pérou	Santiago	1 285.215	10 364 620	31-10 1945
45. Costa Rica	San tosé	50.700	1.295 766	2-11-1945
46. Colombie	Bogota	1.138.338	14.768.510	5-11-1945
47. Mexique	Mexico	1.972.546	37 233.227	7-11-1945
48. Canada	Ottawa	9.976 177	18.600.000	9-11-1945
49. Panama	Panama	74.470	1.138.880	13-11-1945

50. Bolivie	La Paz	1.098 581	3.548.700	14-11-1945
51 Venezuela	Caracas	912 050	7.788.494	15-11-1945
52. Gualemala	Guatemala	108 889	3.979.789	21-11-1945
53. Honduras	Tegucigalpa	112.088	1.949.643	17 12 1945
54. Uruguay	Montevidéo	186.926	2.845.734	18-12-1945
55. Equateur	Quito	270.670	4.578.800	21-12-1945
56. Jamaïque	Kingston	11.425	1.641.459	18 - 9-1962
57. Trinité et Tobago	Port of spain	5.128	859.250	— id —

en ASIE :

58. Turquie	Ankara	780.576	29 417 580	21-10-1945
59. Arabie Saoudite	La Mecque	1 600.000	6.036.400	— id —
60. Chine	Pékin	9.596.961	656.220 250	— id —
61. Iran	Téhéran	1 648.000	21.748 000	— id —
62. Liban	Beyrouth	10 400	1.645.813	— id —
63 Philippines	Manille	299 681	30.047.000	— id —
64. Syrie	Damas	184.479	4.555.267	— id —
65. Inde	New Delhi	3.042.794	434 884 939	30-10-1945
66. Irak	Bagdad	448.742	7.263.000	21-12-1945
67 Afghanistan	Kaboul	650.000	13.800.000	19-11-1946
68. Thaïlande	Bangkok	514.000	28 000.000	16-12-1946
69. Pakistan	Rawalpindi	946.716	96.558.121	30- 9-1947
70. Yémen	Sanaa	195.000	5.000 000	— id —
71. Birmanie	Rangoon	678 033	22 342.000	19 - 4-1948
72 Israel	Tel - Aviv	20.700	2.326.000	11- 5-1949
73. Indonésie	Djakarta	1.491.564	96.750.000	28 - 9-1950
74. Cambodge	Phnom - Penh	180.000	5.748.842	14-12-1955
75. Ceylan	Colombo	65.610	10.167.000	— id —
76. Jordanie	Amman	96.610	1.690.123	— id —
77 Laos	Vientiane	236.800	1.881.603	— id —
78. Népal	Katmandou	140.798	9 387.661	— id —
79. Japon	Tokyo	369.661	95.260.000	16 12-1956
80. Fédération de Malaisie	Kuala Lumpur	131.313	7.250.289	17- 9 1957
81. Chypre	Nicosie	9.251	583.000	20- 9 1960
82. Mongolie	Oulan Bator	1.535.500	998.100	27-10-1961
83. Koweït	El koweït	15.540	321.621	14- 5 - 1963

en EUROPE :

84. Danemark	Copenhague	43.043	4.617.000	24-10-1945
85. France	Paris	551.208	40.710.000	— id —
86 Luxembourg	Luxembourg	2 586	319.526	id —
87. Pologne	Varsovie	311.730	30.406.000	— id —
88. République socialiste soviétique de Biélorussie	Minsh	207.600	8 270.300	-- id —
89. R S S. d'Ukraine	Kiev	601.000	43.527.000	— id —
90. Royaume - Uni	Londres	244.030	53.441.000	— id —
91. Tchécoslovaquie	Prague	127.793	13.856.000	— id —
92. Union des Républiques socialistes soviétiques (1)	Moscou	22.402.200	221 465 000	- id —
93. Yougoslavie	Belgrade	255.804	18.941.000	- id —
94. Grèce	Athènes	130.918	8.433.000	25-10-1945
95. Norvège	Oslo	323.917	3.626.000	27-11-1945
96. Pays - Bas	Amsterdam	33.612	11.81.6039	10-12-1945
97. Belgique	Bruxelles	30.507	9.228.729	27-12-1945

1— Y compris la R. S. S. de Biélorussie et la R. S. S. d'Ukraine :

98.	Islande	Reykjavik	103.000	180 058	19 - 11 - 1946
99.	Suède	Stockholm	449.793	7.542.459	— id —
100.	Hongrie	Budapest	93.031	10.071.000	14 - 10 - 1955
101.	Albanie	Tirana	28.748	1.660.100	14 - 12 - 1955
102.	Autriche	Vienne	83.849	7.080 600	— id —
103.	Bulgarie	Sofia	110.669	7.580.700	— id —
104.	Espagne	Madrid	504.748	30.816.907	— id
105.	Finlande	Helsinki	337.009	4.522.000	— id —
106.	Irlande	Dublin	70.280	2 814.703	— id —
107.	Italie	Rome	301 225	49 881 000	— id —
108.	Portugal	Lisbonne	91.531	9.298.200	— id —
109.	Roumanie	Bucarest	237.500	18.566.932	— id —
	en OCEANIE :				
110.	Nouvelle - Zélande	Wellington	268.676	2.498 441	24 - 10 - 1945
111.	Australie	Canberra	7.704.159	10.705.100	1 - 11 - 1945

សូមមិត្តប្រយ័ត្នៈ បារី២០រាល់ថ្ងៃ... ខាតអាយុ៥ឆ្នាំ!

ការអង្កេតមួយដែលវេជ្ជបណ្ឌិតហាមម៉ុងនិងហ៊ន (Hammond, Horn) បានធ្វើអំពីមនុស្ស ១៨៨.០០០ នាក់ អាយុពី ៥០ ទៅ ៧០ ឆ្នាំ ទើបនឹងបានបង្ហាញលទ្ធផលថា ការប្រើបារីរាល់ថ្ងៃនឹងនាំឲ្យខាតអាយុអស់ ៥ ឆ្នាំ ។

ដូចនេះ ប្រសិនបើមិត្តមិនមែនជាបក្ខជនខាងអត្តឃាដកម្ម ឬ ខាងអនិច្ចកម្មបន្តិចម្តងៗនេះទេ ចូរមិត្តបំបាត់ការប្រើថ្នាំជក់ទៅ ។ មានអ្នកជក់ដ៏ចាស់ជាច្រើនបានរួបរួមគ្នា ដើម្បីនឹងប្រាប់ដល់មិត្តនូវរបៀបដែលបានធ្វើឲ្យគេលែងជក់បារីយ៉ាងដាច់រហ័ស និងយ៉ាងដាច់ខាតផង ។

ដើម្បីនឹងដកផលប្រយោជន៍ពីការពិសោធន៍ខាងលើនេះ មកធ្វើជាប្រយោជន៍មិត្ត មិត្តគ្រាន់តែសរសេរទៅអាសយដ្ឋានខាងក្រោមនេះ ក៏ជាការស្រេចទៅហើយ ហើយអ្នកនឹងទទួលនូវសេចក្តីពន្យល់ដោយឥតបង់ថ្លៃ ។

រឿងនេះនឹងធ្វើឲ្យមិត្តបានអាយុវែង ៥ ឆ្នាំថែមទៀត ។

Institut de défense contre les méfaits du tabac,
Service S. 1, 26, rue St- Charles, Paris (15e)

Quelques faits historiques sur le tracé des frontières

ENTRE LE CAMBODGE, LE LAOS ET LE VIET-NAM

histoire

Avec le très haut accord de Samdech Chef de l'Etat, le «Neak Cheat Niyum» publie aujourd'hui un résumé des recherches entreprises par Sahachivin Sarinn Chhak sur les frontières actuelles du Royaume. Il convient de rendre hommage au travail de bénédiction auquel s'est livré notre ami Sarinn Chhak, juriste de talent et d'une conscience au-delà de tout éloge, qui depuis plusieurs mois dépouille les archives du protectorat français déposées à Paris.

Notre seul but en révélant des textes enfouis dans des dossiers poussiéreux depuis plusieurs décades est de montrer dans quelle mesure le *Cambodge fut spolié par la France, au profit du Laos et du Viet-Nam, d'une* partie de ses territoires et de réduire à néant les prétentions injustifiables des Gouvernements de Saigon et de Vientiane. L'opinion internationnale pourra juger combien est criminelle et insensée l'attitude de ceux qui nous refusent le droit de survivre dans nos frontières actuelles bien en deçà de celles auxquelles nous serions pleinement habilités à prétendre.

Il convient d'admettre, en effet, qu'en proposant de geler ses frontières «de fait» consacrées par les accords de Genève de 1954, le Cambodge consent un sacrifice extrêmement douloureux. Mais il apparaît que nos voisins sont plus soucieux de faire appuyer leur annexionnisme à nos dépens par la force américaine et les menaces que de recourir au droit international.

◙

Paris le 29 Février 1964

Samdech Sahachivin,

J'ai très respectueusement l'honneur de porter à la Haute connaissance de Votre Altesse Royale ce qui suit :

Dans les premiers jours de Janvier dernier j'ai adressé à Son Excellence Samdech Véang pour être soumis au Haut examen de Votre Altesse Royale un document manuscrit contenant le résultat de mes recherches sur la frontière de l'Est.

Le texte étant assez long (plus de cent pages), je me permets très respectueusement d'en relater ci-après le résumé.

1.— *Résultat des recherches :*

A.— Les faits :

Pour faciliter l'examen de la question, celle-ci sera présentée dans l'ordre Nord-Sud, c'est-à-dire à partir du Laos vers la mer.

1.— *Frontière avec le royaume du Bassac.*

Le territoire cambodgien s'étendait *au-delà du Tonlé Répou.* La demande de restitution de l'ensemble ou plutôt la revendication pour sa rétrocession a été formulée en 1893 par la France au nom de Sa Majesté Norodom.

Après la restitution par le Siam de ce territoire cambodgien, le Gouverneur Général de l'Indochine, sous consultation ni avec Sa Majesté le Roi, ni avec le Résident Supérieur au Camdodge, a fixé *arbitrairement* le Tonlé Répou comme frontière entre le Cambodge et le Royaume du Bassac. Cet acte a amputé le Cambodge de quelques «muongs» situés au-delà du Tonlé Répou.

2.— *Frontière du côté de Stung-Trèng*

D'après plusieurs écrits, la région englobant Stung-Tréng, Khong et Attopeu relevait de la souveraineté du Roi du Cambodge. Elle a été spoliée par la suite par la Cour de Bangkok.

En 1893, la France a présenté la revendication sur cette région au nom de Sa Majesté Norodom. Mais après sa restitution par le Siam, ce territoire a été administré d'abord par le Gouvernement de la Cochinchine, ensuite par le Résident Supérieur du Bas-Laos. Ce dernier a en 1898, *extrait de la province de Stung Trèng*, une portion de son territoire, pour constituer le commissariat de Darlac, lequel commissariat fut rattaché en 1904 à la Résidence Supérieure de l'Annam et en 1929 au royaume d'Annam.

Donc *le territoire du Darlac, statutairement cambodgien car il faisait partie de Stung Trèng*, fut annexé définitivement à l'Annam à cause des mesures arbitraires et fantaisistes prises par des administrateurs français, bien qu'un membre du Conseil d Etat expédié spécialement de Paris pour enquêter sur cette affaire eût conclu à l'absence de droits, ni de la France, ni de l'Annam, sur ce territoire.

3.— *Frontière dans la région Kratié, Kg. Cham*

Un arrêté du Gouverneur de la Cochinchine a explicitement reconnu que les cantons cambodgiens de Cuu Anh et Thanh Anh (au-delà de Loc Ninh) et les cantons Stiengs de Loc Ninh et Phuoc Lê furent rattachés au huyen de «Can Lê» (c'est pour désigner Tonlé) en 1893, dans le but de faciliter la réquisition de main d'œuvre très rare dans cette région pour la construction de la route Bienhao — Thudaumot - Kratié.

De nombreux documents officiels attestent que les cantons de Loc-Ninh et Phuoc-Lê présentés comme habités par des Stiengs étaient *peuplés en forte majorité de Cambodgiens*

L'annexion arbitraire par le Gouverneur de la Cochinchine de ces *4 cantons khmers* donna lieu à plusieurs insurrections de la part de leurs habitants, et à des vives, sévères et multiples *protestations du Résident Supérieur au Cambodge.*

Les cartes éditées avant 1903 portaient toutes Loc Ninh et Phuoc Lê en territoire cambodgien.

Ce n'est qu'en 1914 qu'un arrêté du Gouverneur Général fut pris pour inclure définitivement ces deux cantons dans la Cochinchine.

4.— *Frontière de Tay-Ninh.*

Cette portion fut délimitée la première, en 1869-70. Avant la délimitation, toute la région située au Nord du poste de Tay-Ninh fut habitée presque exclusivement par des Cambodgiens. De nombreux rapports sur la révolte de Poucombo le confirment.

Plusieurs correspondances officielles confirment l'amputation par le Gouverneur de Cochinchine, *au détriment du Cambodge* de plusieurs sroks : *Chong Bodèn, Beng Chrum, Srok Tranh* et des *territoires compris dans l'enclave formée par les deux Vaïco.*

5.— *Frontière du côté de Hatien.*

Deux communes, celles de *Koh Chanloh* et de *Saky* que la délimitation de 1876 a comprises en territoire cambodgien nous furent *enlevées, en fait en* 1893 par l'administrateur de Hatien qui avait, pour justifier son acte, imaginé un prétendu déplacement de la ligne télégraphique servant de frontière pendant l'insurrection de 1884. Cette manœuvre se trouve mise à nu par plusieurs lettres de *A. Leclerc.* alors Résident de France à Kampot.

Bien que la thèse de déplacement de frontière fut combattue par une vérification effectuée conjointement par les autorités de Hatien et celles de Kampot, le Gouverneur Général de l'Indochine prit en 1914 un arrêté pour annexer à la Cochinchine les deux communes précitées, après avoir fait valoir l'existence des droits des Annamites sur ces Khums, qu'auraient attestés des documents annamites.

6.— *Les îles.*

La propriété de ces îles fut revendiquée réciproquement par les autorités françaises de la Cochinchine et par celles du Cambodge.

Les autorités de la Cochinchine se basaient sur l'existence sur ces îles de pêcheurs annamites et sur l'exercice par elles de l'administration.

Les autorités françaises du Cambodge répondirent que les Annamites n'étaient pas les seuls habitants de ces îles et qu'il y avait aussi plusieurs Chams et Chinois venant de Kampot pour s'y livrer à l'agriculture.

Quand à l'argument fondé sur l'exercice de l'administration, nous pouvons répondre que cette administration consistait simplement dans l'existence de poste de douane à la pointe de Samit. Or, depuis 1884, le Gouvernement Général de l'Indochine s'attribuaient tous les pouvoirs en matière de douane non seulement sur les îles du Golfe du Siam mais sur tous les pays de l'ancienne Indochine française. S'il fallait admettre que là où il existait des postes de douane, le territoire doit être considéré comme administré par la Cochinchine, on en arriverait à cette conclusion que tous les pays de l'ancienne Indochine française étaient administrés par la Cochinchine !!

B — *Points juridiques.*

Deux arguments juridiques semblent pouvoir être adoptés pour remettre en cause la frontière de l'Est.

1.— *Frontière administrative.*

La délimitation a été effectée, soit *unilatéralement* par le Gouvernement Général de l'Indochine, soit entre le protégé et le protecteur qui jouait le double rôle de *juge et partie.*

Les deux parties ne sont pas placées sur un pied d'égalité, condition requise pour que les accords revêtent le caractère d'accords internationaux.

Comme il s'agit d'une *frontière administrative.* il importe pour qu'elle devienne frontière internationale, que les deux pays intéressés l'approuvent après leur accession à l'indépendance.

2.— *Violation du droit des peuples à disposer d'eux-mêmes.*

Les insurrections qui eurent lieu après l'annexion des quatre cantons du côté de Loc-Ninh les protestations que souleva le Snang Mê qui avait l'administration de Beng-Chrum (du côté de Tay Ning) marquent le refus des populations intéressées d'accepter les annexions opérées. Le Gouverneur de la Cochinchine et par

la suite le Gouverneur Général de l'Indochine avaient donc *violé le principe des peuples à disposer d'eux-mêmes*, principe dont Napoléon III fut le promoteur et qui était universel dans la 2e moitié du 19e siècle.

II — *Opinions des universitaires français.*

Je me permets très respectueusement de rapporter à Votre Altesse Royale l'opinion de M. le Professeur Reuter.

— Le 5 Février dernier, au moment de la soutenance de mon mémoire pour le diplôme d'études supérieures, M. le Professeur Reuter m'a détaché de l'ensemble des candidats et m'a fait venir dans une salle où j'étais en tête à-tête avec lui. Il prononça en particulier ces paroles : « Votre travail sur la frontiere de l'Est nous accable profondément. Il faut avouer qu'on a l'impression que si la France s'était employée pour récupérer les territoires cambodgiens du côté de l'Ouest, pour ses intérêts naturellement, par contre elle grignotait par petits morceaux le Cambodge, du côté de l'Est, au profit de la Cochinchine ». Je l'ai remercié de sa sincérité.

J'ai l'impression que M. le Professeur Reuter a communiqué son opinion à quelques uns de ses collègues et en particulier à M. Pinto et à M. Imbert qui connaissent bien nos problèmes, et même à certaines personnalités du Quai d'Orsay dont il est le jurisconsulte adjoint.

Au cours d'un dîner offert le 10 Février dernier par S. E. Pho Prœung en l'honneur de S. E. M. Argold, parlant de nos relations avec le Sud-Viet-nam, M. Manach a prononcé devant S E. Pho Prœung et S. E. Truong Cang que « les Sud-Viet-namiens (1) renonceront à la revendication sur les îles ».

o O o

Je me permets très respectueusement de prier Votre Altesse Royale de daigner m'excuser de la longueur de cette lettre, qui Lui occasionnera une perte de son temps si précieux pour la patrie. Mais je m'estime défaillant de ma part si je ne rends pas compte à Votre Altesse Royale des détails de ma mission qui constitue pour mois une marque de très Haute confiance que Votre Altesse Royale a daigné accorder à l'un de Ses humbles Sahachivin, et la meilleure récompense.

J'ai l'honneur d'être,

Samdech Sahachivin,

de Votre Altesse Royale,

le très humble et très dévoué serviteur.

Sarin Chhak

1 — *Hélas, ils ne l'ont pas fait — NDLR —*

Lu dans "Neak Cheat Niyum"
du 15 mars 1964

PANAMA

Comment fut signé le traité de 1903

conférant aux USA la souveraineté sur la zône du Canal

L'époque du «gros bâton» est révolue

L'année du cinquantenaire du canal de Panama s'est ouverte par une bataille rangée. En faisant flotter sur leur collège le drapeau étoilé des Etats-Unis, des étudiants nord-américains de Balboa ont, soudain, fait flamber la vieille colère qui est née, dans le cœur des Panamiens, le même jour que leur république.

C'était en 1903, l'isthme de Panama n'était alors qu'une province de la République de Colombie. Une province excentrique où le paludisme et la fièvre jaune sévissaient à l'état endémique. La compagnie française qui sous l'impulsion de Ferdinand de Lesseps, avait entreprise les travaux de percement du canal venait de déposer son bilan. Le gouvernement américain, disposé à racheter les actions de la compagnie et à achever les travaux, exigeait de la Colombie une concession de territoire dans des conditions qui furent jugées inadmissibles par le Parlement de Bogota.

L'intermédiaire

Puisque la Colombie refusait de traiter, le président Theodore Roosevelt, partisan résolu de la méthode du «gros bâton», songea aux moyens de susciter un autre interlocuteur valable sans se compromettre de façon trop évidente. Un intermédiaire idéal s'offrait en la personne du journaliste français Philippe Bunau Varilla, représentant des actionnaires de la compagnie française du canal.

Esprit délié, fertile en expédients, Bunau Varilla, en se mettant au service de Washington trouva le moyen de concilier ses interêts personnels et ceux de ses mandants, qui souhaitaient avant tout le rachat de leurs actions par les Etats-Unis. Mais il importait de donner à la conjuration un chef panamien.

Le choix de Bunau-Varilla se porta sur le Dr. Amador, qui était habitué à servir les «Yankees», puis qu'il avait été, pendant de longues années, le médecin de la Panama Railicad, la compagnie américaine propriétaire du chemin de fer de l'isthme.

Cent mille dollars passèrent des mains de Bunau Varilla à celles du Dr. Amador, avec la consigne de répartir judicieusement cette somme entre le général Huertas, chef de la garnison et ses principaux subordonnés. La date du pronunciamiento fut fixée au 3 novembre.

Officiellement, les Etats Unis ignoraient tout de la conjuration. Mais le cuirassé américain «Nashville» arriva fort opportunément à Colon, quelques heures avant la révolte, pour empêcher un débarquement de renforts colombiens. Pour que l'honneur au moins fut sauf, l'une des canonnières colombiennes tira sur Colon une salve qui, pour symbolique qu'elle fût, tua néanmoins un Chinois, victime saugrenue d'une guerre impossible. A la même heure, le généarl Huertas faisait hisser sur les bâtiments publics de Panama le nouveau drapeau blanc écartelé de gueules et d'azur, qui avait été dessiné la veille par Mme. Bunau-Varilla.

Le Paludisme

Trois jours après, le gouvernement de Washington reconnaissait le nouvel Etat et faisait savoir à la Colombie qu'il s'opposerait par la force à toute tentative de reconquête de l'isthme.

A cette date, Bunau-Varilla, de retour à Washington, avait déjà entrepris des négociations avec le Département d'Etat. Pour le remercier de l'avoir fait chef d'Etat, Amador lui avait donné les pleins pouvoirs d'ambassadeur. Saisi néanmoins d'un scrupule tardif, le président improvisé prit à son tour le chemin de Washington.

Bunau-Varilla qui l'attendait à la gare, lui signifia que le traité était dûment signé et enregistré. Un document conclu par un étranger au nom d'une « junte » fantôme octroyait à perpétuité aux Etats-Unis une zone de 1.432 kms. Le premier moment de stupeur passé, Amador réagit en médecin : « Eh bien ! — dit-il — nous allons pouvoir lutter contre le paludisme ».

Le président improvisé ne se trompait pas. Des tonnes de pétrole répandues sur les marais anéantirent les moustiques porteurs des germes du paludisme. Les travaux de construction des écluses et du barrage durèrent dix ans. En octobre 1913, les eaux du Pacifique et celles de l'Atlantique se rejoignirent pour la première fois à l'écluse de Pedro Miguel. Le premier navire franchit les écluses le 15 août 1914

Au seuil de cette année du cinquantenaire, les Panamiens, propriétaires théoriques du canal, sont forcés de constater que celui-ci demeure, en fait, un monopole « yankee ».

Le traité de 1903 conférait, en effet, aux Etats-Unis le droit d'user de la zone du canal « de façon aussi complète que si elle était placée sous leur souveraineté ». Cette formule élastique impliquait tout d'abord, un droit de défense. Les installations sont en effet, particulièrement vulnérables. Une bombe tombant sur les écluses de Gatun ou sur le barrage gigantesque de 2.562 mètres qui retient les eaux du rio-Chagres, pourrait rendre le canal inutilisable pour de longs mois. Aussi les Etats-Unis ont-il multiplié les installations défensives : forts, batteries cotières, aérodromes, camps militaires.

Des escadres stationnent en permanence aux deux extrémités du canal à Colon et à Panama.

Une force d'environ dix mille hommes campe sur les rives du canal.

Cottages et Pelouses

Placé sous l'autorité d'un gouverneur militaire, choisi parmi les officiers du Génie et qui relève exclusivement du ministre de la Guerre, la « Canal zone » constitue un vaste camp retranché. Et, sous prétexte de défendre les installations, les forces américaines se sont même fait reconnaître le droit d'intervenir en territoire pamamien pour « maintenir l'ordre » en cas de troubles.

La gestion technique, est comme la défense, aux mains des Américains. La « canal zone » est devenue peu à peu un Etat dans l'Etat, un îlot anglo-saxon qui s'insère de vive force, dans la misère des tropiques, ses cottages pimpants et ses pelouses fraîchement tondues, ses clubs et ses terrains de golf, ses Cadilla: et ses policiers en uniforme blanc.

Ces empiétements ont entretenu dans l'opinion publique panamienne une nervosité constante. Sous la pression populaire, des gouvernements généralement corrompus, mis en place par Washington, se virent néanmoins obligés de présenter des revendications à leur puissant partenaire

Les conventions de 1936 et de 1955 apportèrent au traité de 1903 de légers correctifs. Et, en 1959, à la suite d'une tentative de débarquement conduite, de façon assez fantaisiste, par le leader conservateur Roberto Arias, mari de la célèbre danseuse anglaise Margot Fenteyn, des manifestants nationalistes brisèrent les vitres d'une agence d'information américaine de Panama-Ciudad et arrachèrent le drapeau de l'ambassade américaine.

Pour calmer l'opinion panamienne, l'administration Eisenhower décréta que le drapeau de la petite République flotterait désormais sur les bâtiments de la «canal zone» aux côtés de le bannière étoilée des Etats-Unis. Cette concession n'avait pas un caractère purement symbolique : elle impliquait la reconnaissance de la suzeraineté panamienne sur la zone du canal.

L'affaire du siècle

Le président Roberto Chiari; élu en 1960, s'efforça de tirer les conséquences pratiques de cette reconnaissance, lorsqu'il se rendit à Washington, en juin 1962, sur l'invitation de Kennedy. Celui-ci semblait comprendre la nécessité d'amender le régime du canal. Mais la négociation, commencée sous d'heureux auspices, a néanmois piétiné pendant toute l'année 1963.

Les concessions de détail arrachées à Washington n'ont pas sensiblement modifié les positions respectives. De nombreux employés panamiens travaillent maintenant dans les bureaux de la compagnie, mais neuf sur dix des postes clés sont détenus par des «Yankees» L'égalité des traitements est acquise; mais les Américains touchent une indemnité de résidence, qui à égalité de grande et de capacité, leur assure un nivesu de vie deux fois supérieur à celui de leurs collègues panamiens.

La redevance versée à l'Etat panamien a été progressivement portée de 250.000 à 1.930.000 dollars par an. Mais cette somme représente 3,7% des revenus perçus à titre de péage par la compagnie fantôme, dont l'unique actionnaire est l'Etat américain. De fait, celui ci, qui a déjà amorti deux fois et demie les quatre cents millions de dollars investis dans les travaux de percement du canal, perçoit des péages annuels de l'ordre de 54 millions de dollars. Panama constitue, pour Washington, l'affaire la plus rentable du siècle

Les traitements versés aux employés panamiens, la contrebande et les dépenses des marins en bordée apportent, il est vrai, à une population pratiquement privée d'autres ressources, des bénéfices importants et difficiles à évaluer. La population panamienne vit du canal, mais elle en vit mal. Le niveau de vie moyen se situe à 205 dollars par an, soit 82 francs actuels par mois. Ce revenu moyen est, il est vrai, deux fois et demi plus élevé que celui des Guatémalthèques. Mais les «peones» du Guatemala n'ont pas sous les yeux, au-delà d'un grillage symbolique, le spectacle du haut niveau de vie que les intrus «yankees» doivent à l'exploitation du canal. Ce haut niveau de vie qui est tout à la fois, une tentation permanente et une invite à la révolte.

Les étudiants américains qui ont hissé le trapeau étoilé sur le collège de Balboa n'ont pas seulement accompli un geste d'étourderie juvénile : ils ont souligné la persistance d'une tendance intransigeante, qui demeure vivace même — et surtout — dans les hautes sphères de l'administration américaine.

Mais l'heure est mal choisie pour faire montrer d'intransigeance. La fusillade de Panama a suscité, dans toute l'Amérique latine, un tel climat de fièvre qu'aucun gouvernement ne peut soutenir Washington sans se discréditer. De fait, le Venezuela a proclamé sa solidarité avec Panama, tandis les délégués du Brésil et de la Bolivie jouaient, au Conseil de Sécurité, le jeu de la petite République. La motion, votée sur leur proposition, est d'ailleurs neutre mais elle constitue l'affirmation de la compétence du Conseil de Sécurité alors que la délégation américaine aurait voulu que l'ONU renvoie l'affaire à l'OEA. Le recours à l'Assemblée internationale reste ouvert au Panama.

Suez

Et si la question venait devant l'assemblée, on ne voit pas quelles voix se prononceraient en faveur de Washington.

Le tiers monde et les pays socialistes se solidariseraient automatiquement avec Panama Et pour se maintenir sur les rives du canal, les Etats-Unis ne peuvent raisonnablement comptes ni sur l'Espagne, qu'ils évincèrent de Cuba, ni sur la France et l'Angleterre qu'ils contribuèrent à chasser de Suez.

Sur le plan diplomatique, la partie se présente donc mal pour les Etats-Unis Peuvent ils recourir à la force ? En réduisant les Panamiens au désespoir, ils feraient le jeu du courant castriste partisan de l'appel à l'Union Soviétique. Cette évolution populaire est aussi peu souhaitée par les gouvernements latino-américains que par Washington. Une solution de compromis est donc probables.

Et la commission d'enquête de l'OEA envoyée à Panama joue, en fait, le rôle d'une commission des bons offices.

Mais sur quelles bases un compromis pourrait-il intervenir ? Le président Chiari sait, sans nul doute que sa proposition d'internationalisation ou de nationalisation du canal n'a aucune chance d'être acceptée par Washington, qui ne peut consentir à abandonner une artère vitale pour ses communications impériales.

La solution la plus probable est celle qui avait été envisagée par Kennedy et Chiari lors de leur entrevue de juin 1962 : association de l'Etat de Panama à la gestion technique du canal, et augmentation des redevances versées au gouvernement panamien sous forme de somme forfaitaire ou d'un pourcentage sur les péages.

Un tel compromis, s'il intervenait diminuerait la tension; mais ne résoudrait pas le problème. Il y aura encore bien d'autres jours de fièvre sur les rives du canal.

DANIEL MIRO

« in l'Express » du 16-1-64

★

épreuves données

à l'examen de sortie des élèves - professeurs

(Section du 8 Juin 1964)

PSYCHO-PEDAGOGIE (3 heures)

deux sujets au choix :

I.— Rousseau, dès le 18e siècle affirmait que l'éducation doit suivre les lois fixées par la nature pour le développement de l'enfant. Par quels moyens la Psycho - pédagogie moderne a-t-elle essayé de réaliser le voeu de Rousseau ?

II.— Croyez - vous que la méthode des tests puisse rendre service à l'enseignement encore traditionnele des écoles de l'Etat ? A quelles conditions cette méthode pourait - elle être utilisée au Cambodge ?

I.— option : KHMER (៤ម៉ោង)

ប្រធានពីរតាមការជ្រើសរើស :

ប្រធានទី ១ :

បណ្ដាសិល្បារម្មណ៍សព្វទាំងឡាយ ការផ្សំលោកិយសច្ចៈនិងអច្ឆរិយៈ ពិតជាតម្លៃពិសេសមួយដែលធ្វើឲ្យរឿងពាមកេរ្តិ៍ខ្មែរប្លែកអំពីរឿងផ្សេងៗ ក្នុងអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរ ។

តើអ្នកយល់យ៉ាងដូចម្ដេច? ចូរធ្វើការពិភាក្សា ។

ប្រធានទី ២ :

ខ្មែរយើងមានសាស្ត្រច្បាប់ជាច្រើន ដែលកវីពីបូរាណបានចងក្រងទុកមក ។

តើច្បាប់ទាំងនោះ មានលក្ខណៈដូចម្ដេចខ្លះ? តើគេអាចយកមកអនុវត្តក្នុងជីវភាពបច្ចុប្បន្ននេះបានឬទេ?

ចូរអ្នកលើកយកច្បាប់ណាមួយមកធ្វើការពិភាក្សាវែកញែកតាមស្មគ្រចិត្ត ។

II.— option : FRANÇAIS (4 heures)

Deux sujets au choix :

1er Sujet

On a pu écrire que "la Princesse de clèves" de Madame de La Fayette était la plus fine et la plus délicate des tragédies classiques.

Vous discuterez ce jugement.

2e Sujet

Dans une page célèbre, Rivarol a écrit que le trait essentiel de la langue française est la clarté. Ne peut-on pas dire qu'elle est aussi celle de la Liberté et de la Fraternité ?

Justifiez éventuellement cette affirmation en vous inspirant des textes que vous connaissez.

III.— option : ANGLAIS (4 heures)

Deux sujets au choix :

1er sujet

Write to the Brvadcasting company of your country complaining about the musical programmes.

2e sujet

Write a well-paragraphed essay on the subject " books I should like to have, and why ".

IV.— option : HISTOIRE (4 heures)

Traitez l'un des sujets suivants, au choix :

1er sujet

La politique coloniale des grandes puissances à la fin du XIXe et au début du XXe siècle. (1870 — 1914)

2e sujet

Les problèmes économiques et sociaux des démocraties (USA, France, Grande-Bretagne) entre les deux guerres mondiales (1918 — 1939)

V.— option : GÉOGRAPHIE (4 heures)

Deux sujets au choix :

1er sujet

La sidérurgie aux Etats-Unis et en Union Soviétique.

2e sujet

Les problèmes économiques du Japon.

VI. — option : SCIENCES NATURELLES (4 heures)

Deux sujets au choix :

1er sujet

Les trois questions sont à traiter obligatoirement.

a) Etude de la glande thyroïde, notion d'hormone (25)

b) Schéma annoté de la motricité volontaire Le sujet après avoir vu un obstacle veut le contourner. (25)

C) Alimentation des loes (10)

2e sujet

Les trois questions doivent être traitées obligatoirement.

1) Etude des protides et leur mise en évidence dans les tissus animaux et végétaux (20)

2) Schémas d'une mitose avec les légendes (20)

3) Les torrents : leur trajet, leur travail et la façon dont ils creusent leur lit (20).

VII.— option : PHYSIQUE - CHIMIE (4 heures)

Deux questions de cours au choix :

A. — L'état gazeux est beaucoup mieux connu que l'état solide. Sur quelles hypothèses la théorie cinétique des gaz se base-t-elle ? Ces hypothèses sont-elles toutes aussi bien fondées et d'apparence aussi logique les unes que les autres ?

B.— Qu'appelle-t-on équilibre chimique ? Expliquer les effets d'un changement de température, de pression, et de concentration sur une réaction en équilibre. Quel est l'effet des catalyseurs ?

A (gaz) + 2 B gaz) $\rightleftarrows$ 2 C (gaz) + 3 D (solide) + chaleur
Démontrer l'expression mathématique de la constance d'équilibre.

Problèmes obligatoires

A. — On maintient une différence de potentiel alternative de fréquence 50 et de valeur efficace 110 volts entre les extrémités A et B d'une portion de circuit comprenant, placés en série, une résistance sans self de 10 ohms, un condensateur de 3 microfarads et une self-induction de 2 henrys.

1° — Calculer l'intensité efficace du courant qui passe dans l'ensemble.

2° — quelles les différences de potentiel efficaces aux bornes de la résistance, de la self et de la capacité ?

3° — Déterminer les différences de phase que ces différences de potentiel présentent avec la différence de potentiel entre les extrémités A et B de la portion du circuit considérée.

B. — Un petit gyroscope, assimilable à un disque homogène de 100g, de 5 cm de rayon, tournant autour de son axe de symétrie, est préalablement lancé jusqu'à atteindre une vitesse de rotation de 5.600 tours / minute.

Sachant qu'il s'arrête en 3 minutes sous l'action des résitances passives équivalentes à un couple que l'on supposera constant, calculer l'accélération angulaire, le moment du couple résistant et le nombre de tours effectués entre le début du ralentissement et l'arrêt.

N. B. — moment d'inertie du disque $= 1/2 m R^2$

VIII. — option : MATHÉMATIQUES (4 heures)

Deux Questions de cours au choix :

A. — Polaire d'un point par rapport à un cercle : définition, nature de cette polaire ; sa construction.

B. — Primitives de fonctions ? Applications.

Problème obligatoire

1° — Etudier les variations de la fonction $y = \dfrac{20x^2 \quad x^5}{8(2-x)}$

Représentation graphique

2° — Soit (C) la courbe représentative. On mène par le point A de coordonées $x = 20$, $y = 0$, une droite (D) de coefficient angulaire m.

Déterminer les coordonnées des points d'intersection de (D) et de (C).
Discuter suivant les valeurs de m le nombre de points d'intersection.
Quelles sont les équations des tangentes issues de A à la courbe (C) ?
Calculer les coordonnées des points de contact de ces tangentes.

3° — Pour certaines valeurs de m, il existe, en dehors du point A, deux points d'intersection P' et P'' de (D) et de (C). Quel est le lieu du milieu I de P' P'' ? Quelles particularités de ce lieu pouvait-on prévoir.

4° — On projette P' et P'' en M' et M'' sur Ox : montrer que quand m varie, M' et M'' restent conjugués harmoniques par rapport à deux points fixes que l'on déterminera. Que peut-on en déduire pour les cercles de diamètre M' M'' » ?

5° — Quels sont les points de (C) à coordonnées entières ?

ថ្ងៃ ១៥ កុម្ភៈ ១៥៦៤ : ថ្ងៃកំណើតរបស់

លោក ក្ហាលីលេ (GALILÉE)

(ប្រែសំរួលអត្ថបទរបស់លោក ប្រ៊ិណ្ណូ ហ្វ៊ីដម៉ាន)

> វិទ្យាសាស្ត្រខាងអវកាសមានដើមកំណើតនៅក្នុងស្នាដៃរបស់លោក ក្ហាលីលេ ដែលបដិសន្ធិឡើងតាំងតែពីបួនសតវត្សកន្លងទៅហើយ ។
>
> លោកជាស្ថាបនករទី ១ ក្នុងបំណោមអ្នកផ្ដើមបង្កើតវិទ្យាសាស្ត្រសម័យ ។

មនុស្សលោកនៃឆ្នាំ ១៩៦៤ បានបង្ហោះផ្កាយរណបទាំងឡាយ ជាអ្នកនាំសាររបស់ខ្លួនទៅកាន់ផ្កាយព្រះគ្រោះ ។ ប៉ុន្តែផ្លូវទៅកាន់សេចក្ដីសំរេចជោគជ័យបែបនេះ គេបានបើកប្រួមកហើយតាំងពី ៣៥៤ ឆ្នាំមកម៉្លេះ គឺជានៅក្នុង គ. ស. ១៦១០ ។ ក្នុងកាលនោះ នៅចំពោះមុខមហាជនសាកលលោក សាស្ត្រាចារ្យម្នាក់ម្នះមួយរូបនៃមហាវិទ្យាល័យ ប៉ាឌូ (Université de Padoue) បានបញ្ចេញនូវសេចក្ដីអត្ថាធិប្បាយមួយក្រោមចំណងជើងថា "អ្នកនាំសារទៅកាន់ផ្កាយ" (Le Messager Astral) ។ ស្នាដៃនេះបង្ហាញអំពីព្រឹត្តិការណ៍នៃកែវយិតសំរាប់មើលផ្កាយនៅក្នុងតារាវិទ្យា ហើយបញ្ជាក់ថា វិទ្យាសាស្ត្រកាលនោះបានរៀបចំហើយនូវជំហានដំបូង ដើម្បីស្ថាបនាផ្លូវទៅកាន់យុគនៃការធ្វើដំណើរក្នុងអន្តរទ្វីប ។

ក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះ គឺដោយសារតែគេអនុវត្តតាមធម៌ភាពនៃបាមកម្មនា (Lois de la dynamique) ដែលជាវិទ្យាសាស្ត្រខាងចលនា នៃរូបវត្ថុមានដើមកំណើតមកពីការរក

ឃើញរបស់លោកសាស្ត្រាចារ្យដដែលនៃមហាវិទ្យាល័យប៉ាឌូនេះហើយ បានជាគេអាចគម្រង់ទិសនៃការហោះហើររបស់ផ្កាយរណបបាន, បានជាគេអាចបញ្ចូលវាទៅក្នុងភាពវិថី (គ្រហបថ l'orbite) បាន ហើយទឹងអាចបាញ់កាំជ្រួចទៅកាន់ផ្កាយព្រះសុក្រ ទឹងព្រះចន្ទបានទៀត ។

គឺដោយសារកិច្ចការរបស់លោកហើយ បានជាលោក ហ្គាលីលេអូ-ហ្គាលីលេអ៊ី បានគេទទួលរាប់ឈ្មោះបញ្ចូលទៅក្នុងវិទ្យាសាស្ត្រអវកាស ស្មើឋានៈនឹងអ្នកប្រាជ្ញទាំង-ឡាយ ដែលទទួលការៈបង្ហោះកាំជ្រួចនៅពេលបច្ចុប្បន្ននេះដែរ ។ ប៉ុន្តែវិទ្យាសាស្ត្រសម័យត្រូវការអំពីលោកនូវវិភាគទានជាខ្លឹមសារមួយទៀត ព្រោះថាលោក ហ្គាលីលេ ជានវានុវត្តម្នាក់ក្នុងចំណោមអ្នកនវានុវត្តទាំងឡាយ ដែលបានប្រើវិធីពិសោធន៍ ។ លោកបានធ្វើឲ្យការស្រាវជ្រាវរកចំណេះកាន់តែមានគោលការណ៍ច្បាស់ល្អថែមទៀត ។ តាមពិត លោក ហ្គាលីលេ នេះ គឺជាអ្នកប្រាជ្ញមួយរូបក្នុងចំណោមអ្នកប្រាជ្ញសម័យថ្មី, លោកជាបិតាមួយរូបនៃវិទ្យាសាស្ត្រ ដោយរាប់បញ្ចូលជាមួយលោកកូពែរនិច, លោក គេព្លែរ ទឹងលោក ញូវតុន (Copernic, Kepler, Newton) ។

■ ជាមនុស្សម្នាក់ដូចអ្នកឯទៀតដែរ

ប៉ុន្តែលោក ហ្គាលីលេ ក៏ជាមនុស្សមួយរូបដ៏មានភាពទន់ខ្សោយគ្រប់យ៉ាង ដែលជាមតិករបស់មនុស្ស ។ លោកជាមនុស្សម្នាក់ដែលបានធ្វើកំហុសខ្លះក្នុងវិទ្យាសាស្ត្រ ហើយមានៈចំប្រឹងការពារយ៉ាងរម៉ាំងរម៉ោក ។ ជាមនុស្សដែលក្រអឺតក្រអាងចំពោះកិច្ចការរកឃើញរបស់ខ្លួន ហើយពុំចេះអត់ធុនដល់មតិយល់ឃើញរបស់អ្នកដទៃឡើយ ។ ជាមនុស្សលៃបខាយ ហើយកំណាញ់ផង ។ លក្ខណៈទាំងនេះបង្ហាញថា ទេពកោសល្យមិនអាចលុបលាងនូវទិដ្ឋិមានៈដែលជាសម្បត្តិផ្ទាល់ខ្លួនរបស់មនុស្សបានឡើយ ។

គឺដោយសារភាពប៉ិនប្រសប់របស់លោកនេះហើយមើលទៅ បានជាគេត្រូវការម្យ៉ាងនូវផលខ្លះរបស់លោកដែលទាក់ទងទៅនឹងវិទ្យាសាស្ត្រ ។ បានសេចក្ដីថា លោក ក្ហាលីលេ ប្រើវិធីសរសេរងាយស្ដាប់មុនមាត់ហើយនិយាយត្រង់ៗ ។ របៀបសរសេរបែបនេះ លេចឡើងប្លែកអំពីវិធីតែងរបស់អ្នកផងក្នុងសម័យនោះ ដែលនិយមការតែងយ៉ាងល្អល្អះ ពេញទៅដោយឃ្លាប្រយោគពាក្យសំដីវិសេសៗ ហើយប្រកបទៅដោយសភាពស្រពិចស្រពិលៗ ។

មនុស្សដ៏ខ្លាំងក្លាហើយពុះពារនេះកើតនៅថ្ងៃទី ១៥ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ១៥៦៤ នៅទីក្រុង "ពីហ្ស" (Pise នៃប្រទេសអ៊ីតាលី) ក្នុងគ្រួសារអភិជនអត្តខាត់មួយ ។ ជន្មាយុបាន ១៧ ឆ្នាំ គាត់ចូលទៅរៀនវិជ្ជាពេទ្យក្នុងមហាវិទ្យាល័យនៃទីក្រុង "ពីហ្ស" ។ ហើយគឺនៅទីក្រុង "ពីហ្ស" នេះហើយដែលលោករកឃើញនូវការថ្មីមួយក្នុងវិស័យវិទ្យាសាស្ត្ររបស់លោក ។ គឺថាថ្ងៃមួយ នៅក្នុងវិហារសាសនាគ្រិស្ត លោកបានពិនិត្យសង្កេតការយោលយោគនៃចង្កៀងមួយដែលគេព្យួរនៅនឹងខ្លោងទ្វារ ។ លោកសន្និដ្ឋានចំពោះចលនានេះថា ទោះបីយោលយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏គង់រយៈពេលយោលរបស់វានៅនឹងមិនប្រែឡើយ ។ គឺមូលភាពនៃការយោលនេះហើយ ដែលក្រោយមកគេយកទៅអនុវត្តចំពោះនាឡិកាប៉ោល ។ លោក ក្ហាលីលេ យកមូលភាពនេះទៅអនុវត្តធ្វើនាឡិកាដក់យ៉ាងទៀងទាត់មួយសំរាប់ពិនិត្យដំណើរជីពចរ ដែលគាត់ឲ្យឈ្មោះថាប្រដាប់ពិនិត្យជីពចរ (pulsilogium) ។

◙ ការពិសោធន៍នៃប៉មទ្រេត (la Tour Penchée)

លោក ក្ហាលីលេ បានទុកវិជ្ជាពេទ្យមួយអន្ទើ ហើយបែរទៅគិតអំពីគណិតសាស្ត្រនឹងវិទ្យាសាស្ត្រវិញ ។ ប៉ុន្តែការពិបាកខាងសម្ភារៈបានបង្ខំលោកឲ្យចាកចេញអំពីមហាវិទ្យាល័យនៅឆ្នាំ ១៥៨៥ មុននឹងប្រឡងយកសញ្ញាប័ត្រ ។ ទោះជាយ៉ាងដូចនេះក៏ដោយ

កំលោកនៅតែបន្តការងារស្រាវជ្រាវតមកទៀត ហើយបានទទួលកេរ្តិ៍ឈ្មោះបន្តិចម្តងៗ ។ នៅឆ្នាំ ១៥៨៩ លោកត្រូវបានគេតាំងជាសាស្ត្រាចារ្យខាងសន្ទិស័ទ "នៃមហាវិទ្យាល័យពីហ្ស" ។ នៅទីនេះ លោកបង្រៀនវិជ្ជាគណិតសាស្ត្រ ។ គឺនៅមហាវិទ្យាល័យពីហ្សនេះហើយដែលលោក ក្ហាលីលេ សំរេចជោគជ័យខាងការពិសោធន៍សំខាន់ៗដូចជាខាង ថាមកម្សនាមួយ (dynamique) ជាដើម ។

តាមពិត តើលោក ក្ហាលីលេ បានទំលាក់កូនទម្ងន់ពីរដុំផ្សេងគ្នាពីលើ ប៉មទ្រេត មកដើម្បីបញ្ជាក់ឲ្យឃើញថាវត្ថុនេះធ្លាក់មកដល់ដីក្នុងពេលដំណាលគ្នាមែនឬទេ? ឬមួយក៏គ្រាន់តែអ្នកមានយោបល់ជួយ នឹងលោក បាននិយាយដើម្បីនឹងបដិសេធទ្រឹស្តីរបស់លោកទេ? ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ លោក ក្ហាលីលេ បានរៀបចំគោលការណ៍មួយដ៏សំខាន់ថា: ក្នុងការធ្លាក់ចុះដោយសេរី វត្ថុគ្រប់បែបទោះទម្ងន់ប៉ុណ្ណាក៏ដោយ ក៏ធ្លាក់ចុះក្នុងល្បឿនស្មើគ្នាដែរ (នេះបើគេមិនគិតអំពីការទប់ទល់របស់អាកាសផងទេ) ។

នៅឆ្នាំ ១៥៩២ ក្ហាលីលេ ត្រូវបានតែងតាំងជា "សាស្ត្រាចារ្យខាងគណិតសាស្ត្រនៅមហាវិទ្យាល័យប៉ាឌូដ៏ល្បីល្បាញ ។ លោកបិតនៅក្នុងទីនេះអស់រយៈ ១៨ ឆ្នាំ ហើយបន្តការស្រាវជ្រាវខាង ថាមកម្សនាជានិច្ច ។

ធម៌ភាពនៃនិចលភាព (ភាពដែលមិនកម្រើក) (La loi de l'inertie)

សព្វថ្ងៃនេះ សិស្សទាំងអស់សុទ្ធតែទន្ទេញការពិសោធន៍ដ៏ល្បីល្បាញរបស់លោក ក្ហាលីលេ ស្តីអំពីការរអិលចុះនៃដុំឃ្លីនៅលើផ្ទៃទ្រេត ។ គឺការពិសោធន៍បែបនេះហើយដែលដឹកនាំទៅរកការបេះទឹងទូវសមាភាគ (rapport) ដែលមានរវាងកម្លាំងនឹងចលនា ។

លោកក្ហាលីលេ សន្និដ្ឋានអំពីការនេះថា កម្លាំងមានប្រយោជន៍ចាំបាច់ក្នុងការធ្វើឲ្យវត្ថុមានចលនាក្នុងការធ្វើឲ្យវត្ថុដែលមានចលនាហើយអន់ល្បឿនវិញ ឬមួយក៏ធ្វើឲ្យវត្ថុនោះផ្លាស់ប្តូរទិស ។ សញ្ញាណបែបនេះ សុទ្ធតែជាសញ្ញាណថ្មីថ្មោងបំផុតនៅសម័យ

នោះ ៗ លោកបានរកឃើញនូវធម្មភាពនៃនិចលភាព ដែលជាធម្មភាពទី ១ ក្នុងធម្មភាពនៃចលនាដែលលោក អ៊ីហ្សាអាក់ ញូវតុន (Isaac Newton) បានយកមកលាតត្រដាងដល់សាកលលោកប៉ុន្មានឆ្នាំក្រោយមកនោះ ៗ នេះគឺជាបច្ច័យរវាងកម្លាំងជំរុញ និង ចលនាដែលកំណត់នូវសកម្មភាពទាំងអស់ ទៅលើចលនានៃរូបវត្ថុដោយរាប់ទាំងការបង្ហោះតាការណាបផង ៗ

នៅក្នុងវិស័យនៃការស្រាវជ្រាវមួយទៀតរបស់លោក ហ្គាលីលេ សិក្សាពីរកនូវផ្លូវនៃវត្ថុដែលបាញ់ ឬ គ្រវែងទៅនោះវត់ ៗ លោកបញ្ជាក់ថាដំណើរវិលនៃវត្ថុនោះមានរាងកោង (parabole) ។

ធ្វើបែប នេះ គឺលោកបាននាំវិភាគទានមួយថ្មីទៀត មកផ្តល់ដល់ការលូតលាស់នៃវិទ្យាសាស្ត្រ ពោលគឺបានជួយពន្យល់ថែមទៀតអំពីមូលភាគនៃ "ការហូរចេញពីកម្លាំង" (la résultante des forces) ដែលបង្ហាញថា គេត្រូវបូករួមផលនៃកម្លាំងពីរដែលសង្កត់មកម្នាក់ទៅលើរូបវត្ថុយ៉ាងណា ដើម្បីនឹងកំណត់ផ្លូវដែលរូបវត្ថុនោះត្រូវរត់តាម ៗ នៅក្នុងករណីនៃកាំជ្រួច កម្លាំងមួយនោះ គឺកម្លាំងប្រាន ឯកម្លាំងមួយទៀត គឺកម្លាំងស្រូបនៃផែនដី ៗ

លទ្ធផលនៃការពិសោធន៍ ដែលលោក ហ្គាលីលេ បានធ្វើអំពី ហាមកម្សនាហើយ នឹងសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់លោកមានពន្យល់នៅក្នុងស្នាដៃយ៉ាងសំខាន់ របស់លោកដែលបោះពុម្ពផ្សាយនៅឆ្នាំ ១៦៣៨ ក្រោមចំណងជើងថា "សំវាទនៃវិទ្យាសាស្ត្រទំនើប (Dialogue des sciences nouvelles) ។

■ វិធីពិសោធន៍

តើវិធីរបស់លោក ហ្គាលីលេ មានរបៀបយ៉ាងដូចម្តេច ? លោក ហ្គាលីលេ ប្រើវិធីពិសោធន៍ ហើយសារុបលទ្ធផលនៃការពិសោធន៍នោះ ដែលនាំទៅដល់សេចក្តីសន្និដ្ឋានមួយ ៗ តមកលោកធ្វើការពិសោធន៍ថ្មីៗទៀត សំរាប់បញ្ជាក់ឡើងវិញនូវ

សេចក្ដីសន្និដ្ឋាននោះឲ្យកាន់តែច្បាស់ឡើង ។ ហើយលោកយកគណិតសាស្ត្រមកអនុវត្ត ចំពោះកិច្ចការរបស់លោក ។ នៅសម័យបច្ចុប្បន្ន វិធីទាំងនេះគេប្រើទូទៅទៅហើយ ។ ប៉ុន្តែ ក្នុងសម័យកាលលោក ក្លាលីលេ វិធីបែបនេះធ្វើឲ្យគេភ្ញាក់ផ្អើលទុកជាការបដិវត្តន៍មួយហើយ ។ ព្រោះថាទម្លាប់ក្នុងសម័យនោះគឺ ដើម្បីនឹងសន្និដ្ឋានអំពីបញ្ហាវិទ្យាសាស្ត្រមួយ គេត្រូវធ្វើតាមលោកអារីស្តូត (Aristote) គឺមិនត្រូវរកវិធីថ្មីថ្មោង ឬ ការពិសោធន៍ឡើយ ។

◙

តារាសាស្ត្រ

"អ្នកនាំសារទៅកាន់ផ្កាយ„ (Le Messages. Astral) គឺជាសិក្សាកថាទី ១ របស់លោក ក្លាលីលេ ចេញផ្សាយក្នុងឆ្នាំ ១៦១០ បានបង្ហាញអំពីការរកឃើញសំខាន់ល្បីល្បាញ ដែលសម្រេចឡើងដោយសារប្រដាប់ឆ្លុះមើលផ្កាយ (le téléscope) ។ លោក ក្លាលីលេ មិនមែនជាអ្នកបង្កើតប្រដាប់នេះទេ ប៉ុន្តែលោកបានធ្វើឲ្យប្រដាប់នេះមានវិសិដ្ឋភាពរហូតដល់ទៅអាចពង្រីករូបភាពដើមបានចំនួន ៣២ដង ។ គឺលោកក្លាលីលេ នេះហើយ ជាអ្នកដើមដំបូងគេ ដែលយកប្រដាប់ឆ្លុះពង្រីកនេះទៅមើលអស់ទាំងអាថ៌កំបាំងនៅលើលំហមេឃ ។

ដោយសារប្រដាប់ឆ្លុះពង្រីករបស់លោក លោក ក្លាលីលេ មើលឃើញផ្ទៃព្រះចន្ទថា ពុំមែនរលីងស្អាតដូចជាគេឃើញជាធម្មតាដោយភ្នែកទទេនោះឡើយ ។ ប៉ុន្តែ ផ្ទៃលោកខែមានភ្នំ ទីង មាត់ភ្នំ ភ្នំបិតលើដេរដាស់ ។ លោកឃើញថានៅលើមេឃមានតារាច្រើនរាប់ពុំអស់ទេ លោកបានរកឃើញផ្កាយព្រះគ្រោះថ្មី ៤ ទៀត ដែលគេពុំទាន់ដែលស្គាល់ គឺព្រះខែនៃផ្កាយព្រហស្បតិ៍ (Jupiter) នេះឯង ។

មុនដំបូងការបរិហារទាំងអស់នេះហាក់ដូចជាបិតនៅក្នុងការរវើរវាយ ព្រោះលោក ក្លាលីលេ បញ្ជាក់ថាផែនដីទាំងមូលធំធេងណាស់ ហើយមនុស្សលោកដែលបិតនៅលើសាកលលោកនេះមានទំហំតូចក្រៃណា ។

ក្រោយមក លោក ក្ហាលីលេ បានរកឃើញនូវវិជ្ជាខាងតារាសាស្ត្រឯទៀត ៗ ហើយក្នុងរយៈ ១៨ ខែ លោកបានសិក្សាអំពីស្នាមរបស់ព្រះអាទិត្យ ព្រមទាំងបានគូរស្នាមនោះយ៉ាងប្រាកដប្រជាផង ។

■

ឧណ្ហាមាត្រ

បណ្ដាកិច្ចការជាច្រើនដែលលោក ក្ហាលីលេ បានបង្កើតឡើង យើងសូមរាប់នូវការរកឃើញឧណ្ហាមាត្រប្រើដោយខ្យល់ ។ លោក ក្ហាលីលេ នេះ ក៏បានបង្កើតនូវជញ្ជីងពិនិត្យតុល្យភាព (la balance hydrostatique), បានកែប្រែអតិសុខុមទស្សន៍ (le microscope) ឲ្យកាន់តែមានវិសិដ្ឋភាពឡើង ហើយជួយការសិក្សាអំពីភ្លេងតាមបែបគណិតសាស្ត្រថែមទៀតផង ។

ដោយភាពឆ្មើងឆ្មៃរបស់ខ្លួនដែលនាំឲ្យគេស្អប់ចោទប្រកាន់ទោសទុក្រិដ្ឋស្មើនឹងបក្សពួក អារីស្តូត ក្នុងសម័យបុរាណហើយដោយបំណងចង់លើកកំពស់ខ្លួនដូចសង្ឃរាជកាតូលិក នាម អ៊ួរបាំងទី ៨ (Urbain VIII) ក្ហាលីលេ ត្រូវគេកាត់ទោសក្នុងឆ្នាំ ១៦៣៣ ។ ក្រោយការកាត់ទោសនេះ ក្ហាលីលេ បិតនៅក្នុងជីវភាពដ៏ស្ងប់ស្ងៀមជិតក្រុងក្លរ៉ង់ (Florence) អស់ចំនួន ៨ ឆ្នាំ ។ ប៉ុន្តែ ការសម្រាកស្ងៀមនេះពុំបានធ្វើឲ្យលោកបញ្ឈប់នូវសកម្មភាពខាងគំនិតឡើយ ។ គឺក្នុងរយៈកាលនោះហើយដែលលោក ក្ហាលីលេ រៀបសរសេរស្នាដៃឈ្មោះ "សំរាំទនៃវិទ្យាសាស្ត្រទំនើប" ។ នៅឆ្នាំ ១៦៣៧ លោកធ្លាក់ទៅជាខ្វាក់ ហើយ ៥ ឆ្នាំក្រោយមកក៏ទទួលអនិច្ចកម្មទៅ ។

គំនិតនៃអ្នកប្រាជ្ញខាងវិទ្យាសាស្ត្រនេះ មានសាបសូន្យឯណា ។ នៅក្នុងឆ្នាំ ១៦៤២ គំនិតនេះបានចាប់ពូជតារប៉ះទៅលើរូបបុគ្គលម្នាក់ទៀត ដែលជាអ្នកមានកោសល្យសម្បទាយ៉ាងមុះមុតជាងទៀត គឺលោក អ៊ីហ្សាអាក់ ញូវតុន (Isaac Newton) ។

(បានអានក្នុង «Information UNESCO» ប៉ារីស ថ្ងៃ ១៤ កុម្ភៈ)

ទើបនឹងផ្សាយចេញ

មូលភាពនៃការបង្កើតពាក្យថ្មី

PRINCIPES DE CREATION DES MOTS NOUVEAUX

ដោយ លោក កេង វ៉ាន់សាក់

សៀវភៅបែបសិក្សាកថា (livre d'étude) និង ទុស្សាហកថា (essai) នេះ ជាសៀវភៅដែលទើបនឹងចេញជាលើកដំបូងនៅប្រទេសយើង ក្នុងវិស័យអក្សរសាស្ត្រជាតិ បន្ទាប់ពីសៀវភៅ "សាកល្បងពិនិត្យភាសាខ្មែរដោយរកហេតុផល" (La Langue cambodgienne–Un essai d'étude raisonnée) របស់លោក អៀវ កើស មក (គ.ស. ១៩៤៧) ។

សៀវភៅនេះ មានប្រភេទជាពពួកសៀវភៅទស្សនវិជ្ជា ព្រោះថា ការសិក្សា-ពន្យល់ដោយមតិ និង ទស្សនៈតែងតែធ្វើឲ្យអត្ថបទសិក្សាកថា និង ទុស្សាកថាប្រកបទៅ ដោយលក្ខណៈនៃទស្សនវិជ្ជា ជាដរាប ។

ក្នុងសៀវភៅនេះ អ្នកនិពន្ធបានខិតខំស្រាវជ្រាវពិនិត្យពិចារណាពិភាក្សាតាមវិទ្យាវិធីនូវ "ការបង្កើតពាក្យថ្មី" ដើម្បីធ្វើឲ្យពាក្យថ្មីទាំងឡាយឋិតនៅក្នុងឯកភាព ងាយអាន ងាយចាំ ងាយប្រើ ហើយមានតម្លៃទៅចំពោះជនជាតិទាំងមូលផង ។

យើងយល់ថា ស្នាដៃនេះនឹងផ្តល់នូវវិភាគទានមួយយ៉ាងធំដល់ភាសាខ្មែរយើង ហើយយើងជឿថា ស្នាដៃនេះមុខតែ នឹង បានទទួលបដិសណ្ឋារកិច្ចដ៏កក់ក្តៅពីបណ្តាខេមរជនអ្នកស្នេហាអក្សរសាស្ត្រ-ភាសាជាតិយើង ដែលតែងតែស្រេកឃ្លាននូវវិជ្ជាពន្យល់អំពីអក្សរសាស្ត្រយើងជាមិនខាន ។

សៀវភៅប្រកបទៅដោយសារៈសំខាន់នេះ បានមហាវិទ្យាល័យអក្សរសាស្ត្រ និង មនុស្សសាស្ត្រនៃភូមិន្ទសាកលវិទ្យាល័យយើង យល់ព្រមទទួលហើយ ។

៦៦២ ទំព័រ - មានលក់នៅគ្រប់បណ្ណាគារ ។

AVEC PLUS DE MILLE TITRES

la collection

"QUE SAIS-JE ?"

forme aujourd'hui

L'ENCYCLOPÉDIE DU XXe SICÈLE

★

Depuis le numéro 1.000 : **L'INFORMATION,**
sont parus les numéros dont voici la liste :

1001 Les intellectuels
1002 La Monarchie de Juillet
1003 Les textiles chimiques
1004 L'administration
1005 Les nouveaux corps simples
1006 L'opérette
1007 L'économie de l'Italie
1008 L'économie des industries chimiques
1009 Histoire de chypre
1010 Les oligoéléments
1011 Le droit aérien
2012 Les oiseaux
1013 Les grandes dates de l'Antiquité
1014 Le comité de Salut Public
1015 La Nigéria
1016 Les Guerres de religion
1017 L'énergie thermonucléaire
1018 Histoire de la Crète
1019 Les pensions militaires
1020 Histoire du Roussillon
1021 Le IV° plan français (1962-1965)
1022 L'industrie hôtelière
1023 L'anthropologie physique
1024 Technique de la cuisines
1025 L'Arabie séoudite
1026 Sociologie de la radio-télévision
1027 Température et floraison
1028 La civilisation hellénistique
1029 Hegel de l'hégélianisme
1030 La gravimétrie
1031 L'ésotérisme
1032 Libre-échange et protectionnisme
1033 Le massif Central
1034 L'air
1035 Histoire de la pharmacie
1036 Le cubisme
1038 La musique française au XIXe siècle
1039 La littérature d'oc
1040 Les épices
1042 La stratégie nucléaire
1043 La littérature latine
1044 La philosophie médiévale
1045 Le microscope électronique
1047 La géométrie analytique
1051 L'économie mixte
1052 Le droit soviétique
1055 Le bridge

Chaque volume de 128 pages : **2,50 F**

Catalogue détaillé gratuitement sur demande : **C. D. L. P.**
142, Boulevard Diderot — PARIS — 12 ^e^

carnet mondain

Le 28 mai dernier à partir de 18h30 les menbres du Comité-Directeur de l'Amicale des anciens élèves et amis des Collège et Lycée Sisowath ont donné une brillante réception en l'honneur des Etudiants Cambodgiens de retour de l'Etranger. Après avoir remercié les participants, le Président du Comité-Directeur Sah. Keat Chhon, a félicité les nouveaux arrivants et souligné combien sont exaltantes les exaltantes les carrières respectives qui seront embrassées par eux car, a-t-il dit en substance, nous avons la chance de vivre dans l'ère de Notre Vénéré et Illustre Leader, Samdech *Preah Norodom Sihanouk.*

Ensuite Sah. Keat Chhon a présenté à l'assistance les nouveaux lauréats dont les noms suivent :

1	Ung Bun Chun	Docteur en droit à la Faculté de droit et des Sciences économiques de Paris.
2	Seang Peng Se	Diplomé de l'Ecole des Mines à Alès (France).
3	Kouch Ky Leng	Diplomé de Master of Education de Ohio University (U. S. A.)
4	Pech Boun Reth	Diplomé de l'Ecole Nationale de Génie Rural à Paris.
5	Touch Sambaur	Diplomé de l'Institut Technique de pratique agricole de Paris.
6	Maun Rœung	Diplomé de l'Intitut Technique de pratique agricole de Paris.
7	Mme. Chhorn Hay née Kho Vanni	Diplomé de Pharmacie de Paris.
8	Mao Savann	Licencié-ès Science Mathématiques d'Enseignement de Paris (France)
9	Yim Nolla	Diplomé de l'Ecole d'application des Ingénieurs des Travaux Publics de l'Etat de Paris
10	Hau Thay	— id —
11	San Phalasy	— id —
12	Sam Phon Ridel	Diplomé de Pharmacie et titulaire de C. E. S. de Sérologie de la Faculté de Pharmacie de Montpellier, Diplôme de Microbiologie d'Immnuologie générale et de Sérologie, Diplôme d'Hématologie de l'Institut Pasteur de Paris.
13	Sok Thong Dœung	Master of Science in agriculture (U. S. A.)
14	Nong Lim Huot	— id —
15	Kong Sam Ol	Bachelor of Science in agriculture (U. S. A.)
16	Neth San	Bachelor of Science in Production animale (U.S.A.)
17	Khchau Rin	Bachelor of Science in agriculture (U. S. A,)
18	Suos Hour	Bacholor of Science in Production animal (U.S.A.)
19	Khvan Thirun	— id —
20	Chhuon Khan	Bachelor of Science in agriculture (U. S. A.)
21	Seang Pose	Ingénieur des travaux géographiques de l'Ecole Nationale des Sciences géographiques de Paris.
22	Tan Boun Suy	Ingénieur agronome de Gemb ouse (Belgique)
23	Chhim Chhum	Faculté des Sciences de Paris.
24	Men Nik Tho	Faculté des Sciences de Paris.
25	Melle Ly Sinay	Faculté de Pharmacie (Paris)
26	Melle Ay Ravady	— id —

27	Mme Thach Pricker	Faculté de Pharmacie (Paris)
28	Thach Pricker	Docteur en Médecine de l'Université de Paris
29	Mme Ngo Seak Lin née Tiv Chhiv Hom	Faculté des lettres de Paris.
3o	Melle Dom Jeannette	– id –
31	Ngo Seak Lin	Diplomé de l'Ecole d'Assurances de Paris.
32	Yin Kuon	Diplomé de l'Ecole des moteurs-traction de la SNCF (France)
33	Or Rœun	– id –
34	Thach Siv	– id –
35	Khuon Chhiek	Ingénieur des insdustries agricoles et alimentaires (Paris)
36	Khuon Kandien	Ingénieur civil de l'Ecole polytechnique de Montréal (Canada)
37	Khy Taing Lim	– id –
38	Peou You Thuon	– id –
89	Sir Y Se	– id –
4o	Huon Chhun Huor	Bachelor en technologie des semences (U. S. A.)
41	Ly Chhay Heang	Bachelor en Forets (U. S. A)
42	Su Peng	Ingénieur des travaux publics d'Etat de Paris.
43	Duong Sareth	Hautes Etudes commerciales de Montréal.
44	Cheng Bacchui	Diplomé de l'institut commercial de Normandie.
45	Ly Lœung	Sciences politiques (U. S. A.)
46	Tan Chhay Rœun	Médecine de Boston.
47	Sok Vanthy	Génie civil (U. S. A)
48	Melle Nguon Bopharin	Bachelor of art (U. S. A.)
49	Un Han Kang	Ingénieur civil de l'Ecole Polytechnique de Lausanne
5o	Sim Song Leng	Ecole Nationale des Scienccs géographiques de Paris
51	Hin Chamron	Ingénieur des Travaux Publics de Paris.
52	Phlok Saphann	Ecole supérieure de commerce de Bordeaux.
53	Tham Sam Ach	Architecte diplômé de l'Ecole Polytechnique de Lausanne.
54	Chan Pech	Ingénieur diplômé de l'Institut Polytechnique de Grenoble (hydraulique)

★

ទើបនឹងបានទទួលប្រាក់ចំនួន ៣២០ រៀល ពីមិត្ត លី គីម អ៊ី

នៃអនុវិទ្យាល័យ ទេពប្រណម្យ

6

ប្រសិនបើមិត្តបានទទួលទស្សនាវដ្ដីមិនគ្រប់ចំនួនទស្សនាវដ្ដីដែលផ្ញើទៅ ឬមិនគ្រប់ចំនួនសមាជិក ឬក៏មិនបានទទួលទស្សនាវដ្ដីទេ

សូមមិត្តមេត្តាឲ្យដំណឹងឲ្យបានរួសរាន់ផង ។

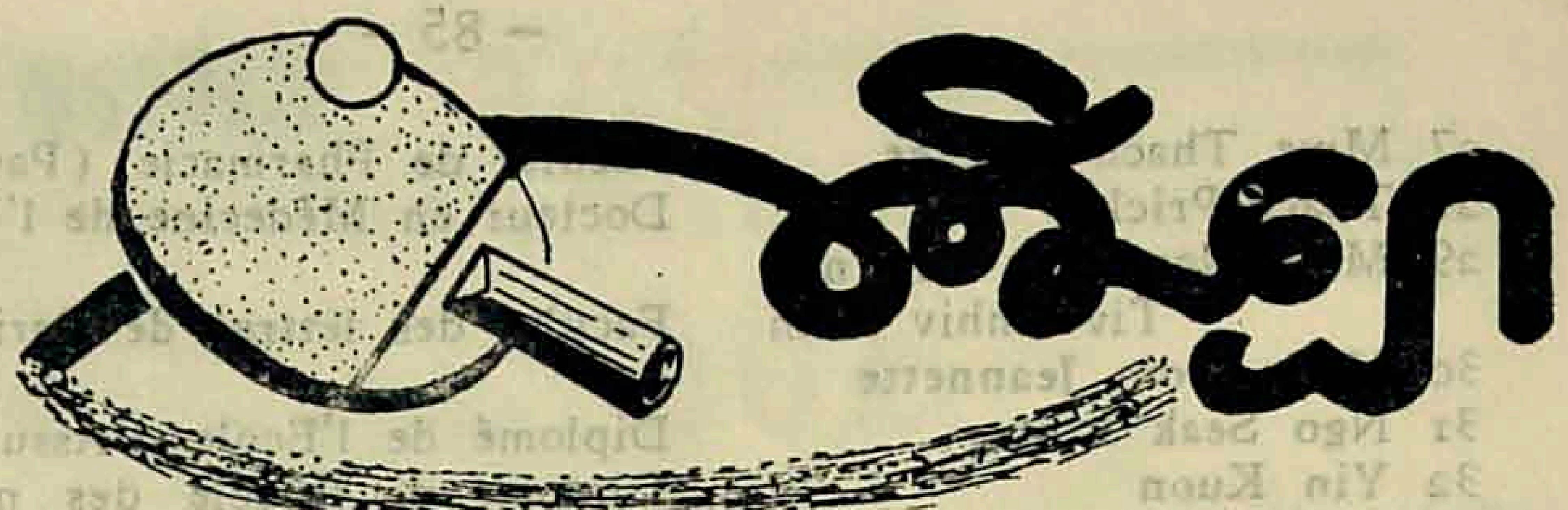

តារាងអត្តពលកម្ម

ប្រៀបធៀប

EPREUVES	MONDE	GANEFO	ASIE	SEAP	CAMBODGE	
HOMMES						
10cm Plats	10"	10" 7/10	10" 5/10	10" 4/10	10" 8/10	(12-11-63)
200m ,,	20" 3/10	21" 8/10	21" 3/10	21" 5/10	21" 9/10	,,
400m ,,	44" 9/10	49" 5/10	46" 6/10	48" 3/10	52"	(14-7-63)
800m ,,	1'44" 3/10	1'52" 3/10	1'52" 1/10	1'55" 6/10	1'59" 8/10	(15-8-63)
1.500m ,,	3'35" 6/10	4'00" 8/10	3'36" 2/10	4'09" 3/10	4'07" 7/10	(14-7-63)
3.000m ,,	—	—	—		9 40"	,,
5.000m ,,	13'36"	14'57" 6/10	14'27" 2/10	15'46" 2/10	16'44" 5/10	,,
10.000m ,,	28'18" 8/10	31'05" 2/10	30'21" 4/10	32'37" 6/10	36'34" 5/10	(5-12-59)
3.000m Steep	8'30" 4/10	9'17" 1/10	—	--	10'05"	(14-11-63)
110m Haies	13" 2/10	14" 3/10	14" 3/10	15" 1/10	15" 3/10	,,
400m ,,	49" 2/10	52" 5/10	52" 2/10	54" 2/10	55" 6/10	(11 11-63)
300m ,,	-	—	—	—	43"	(14-7-63)
Relaie 4 X 100	39" 1/10	41 ' 8/10	39" 5/10	42' 4/10	43" 4/10	(14-11 63)
Relaie 4 X 400	3 02" 2/10	3 20 ' 6/10	3'10" 2/10	3'20" 6/10	3 27 ' 3/10	,,
Marathon	15'16 ' 2/	2 49 50" 9/		—	-	
Marche de 20	—	—	—	—	1H55'29" 7/10	(15-8-62)
1/2 Marathon	—	—	—	—	1H23'26"	,,
Hauteur	2 m 28	2 m 10	2 m 08	1 m 88	1 m 80	(26 12 63)
Longueur	8 m 33	7 m 51	7 m 54	6 m 74	7 m 13	(12 11-63)
Perche	5 m 20	4 m 40	4 m 40	3 m 83	3 m 35	(- 1947)
Triple Saut	17 m 03	16 m 00	15 m 62	14 m 86	13 m 44	(14 7- 63)
Poids	20 m 07	17 m 02	15 m 57	15 m 71	12 m 98	(14 7 63)
Disque	62 m 45	48 m 42	47 m 66	43 m 59	39 m 42	(27-12-63)
Javelot	86 m 74	66 m 71	74 m 56	58 m 25	53 m 75	(17 5 - 62)
Marte	70 m 67	62 m 33	—	—		
Decathlon	9.124 pts	5 900 pts	—	-	4.072 pts	(27-12-63)

DAMES

100m Plats	11 ' 2/10	12'' 4/10	11'' 5/10	12'' 8/10	13'' 1/10	(14-7 63)
200m ,,	22'' 9/10	23'' 5/10	25'' 3/10	26'' 7/10	27'' 8/10	(12-11 63)
400m ,,	51'' 4/10	51'' 4/10	--		1' 2'' 1/10	(12-11-63)
800m ,,	1'59''	1 59'' 1/10	—	—	2'25'' 7/10	(13-11-63)
80m Haies	10'' 5/10	11'' 4/10	11'' 6/10	12'' 3/10	12'' 8/10	,,
Relaie 4 × 100	44'' 3/10	48 ' 2/10	46 ' 6/10	51'' 7/10	52'' 6/10	(14-11-63)
Relaie 4 × 800	—	—	—		8' 7''	(14 7 - 63)
Hauteur	1 m 91	1 m 70	1 m 58	1 m 49	1 m 44	(2 - 12-63)
Longueur	6 m 53	5 m 74	5 m 91	5 m 10	5 m 12	(25-12-63)
Poids	17 m 78	15 m 25	13 m 26	10 m 18	9 m 40	(27-12-63)
Disque	58 m 98	47 m 17	42 m 86	32 m 97	31 m 66	,,
Javelot	59 m 65	47 m 32	47 m 15	34 m 46	33 m 71	,,
Pentathlon	5.137 pts	4.525 pts	—	–	3.176 pts	(12-11-63)

★

ដំណឹងអនុគ្រោះ

បណ្ណាគារ ប៊ុត-ឆាង
លេខ ១៣៦, វិថីខេមរភូមិន្ទ ភ្នំពេញ
នឹងបញ្ចុះថ្លៃ ១០% ចំពោះសៀវភៅណាដែលផ្សាយចេញ
ពីបណ្ណាគារនេះ

បណ្ណាគារសុភមិត្រ
លេខ ៣៦៣c ផ្លូវកម្ពុជាក្រោម ភ្នំពេញ
នឹងបញ្ចុះថ្លៃ ១០% ចំពោះសៀវភៅខ្មែរ ជូនមិត្តយើងដែល
ទៅទិញសៀវភៅ ដូចពោលខាងលើ នៅបណ្ណាគារទាំង-
នេះ ហើយដែលបានបង្ហាញបណ្ណសមាជិកផង ។

LES INCIDENTS DE LIMA,

une des plus grandes tragédies dans l'histoire du Foot -Ball mondial

Lima (AFP) — L'une des plus grandes tragédies survenues dans l'histoire de foot-ball mondial a fait, selon les dernières estimations officieuses, plus de 250 morts dont un grand nombre de femmes et d'enfants et plusieurs blessés, dimanche à la suite de l'interruption du match Pérou-Argentine, disputé au stade national de Lima et comptant pour le tournoi pré-olympique de foot-ball sud-américain.

Tous les hôpitaux et centres médicaux de la ville regorgent de victimes, morts blessés, tandis que des centaines de personnes y recherchent des parents et que de nombreux journalistes, procèdent à des enquêtes.

Cinquante mille spectateurs environ assistaient à la rencontre très importante pour le classement des deux équipes.

Il restait six minutes à jouer et l'Argentine menait par un but à zéro lorsque l'arbitre, l'Uruguayen Angel Eduardo Pazos, annula un but du Péruvien Lobaton qui aurait ainsi égalisé. Un fanatique saute alors sur le terrain pour tenter d'attaquer l'arbitre mais fut maitrisé par un policier. Peu après un autre exalté était mis knock out par un garde. Soudain, tous les spectateurs des gradins s'élancèrent sur le terrain. L'arbitre arrêta alors le match et, suivi des joueurs argentins, se dirigea rapidement vers le local réservé aux arbitres.

Les joueurs de l'équipe d'Urguay, qui assistaient à la rencontre se mirent également à l'abri car ils avaient été antérieurement pris à partie.

La police qui, au début des incidents, avait lancé des chiens sur les énergumènes les plus menaçants, devait faire usage de grenades lacrymogènes à la fois sur le terrain et dans les tribunes. Des coups de feu étaient tirés en l'air. C'est alors que se noue la tragédie. Des milliers de spectateurs pris de panique se précipitèrent vers les sorties du stade dont les grandes portes de fer étaient fermées. Avant que ces portes qui donnent sur « l'avenue de la République » puissent être enfoncées des femmes, des enfants furent projetés du haut des « tribunes populaires » vers le sol en ciment par la multitude déchaînée. Devant les portes elles mêmes plusieurs dizaines de personnes, atrocement pressées par la foule mouraient asphyxiées ou sauvagement piétinées, étaient grièvement blessées. Dans les tribunes de l'Ouest, opposées aux « populaires », on en notait que de légers incidents et la foule sortait en bon ordre.

Ignorant la tragédie, de nombreux fanatiques qui avaient pu gagner les rues voisines du stade se mettaient à détruire des automobiles à coups de pierres ou en les incendiant. Des véhicules de commerçants ambulants et des vitrines de magasins étaient également détruits.

Des groupes « d'Aficionados » déchainés atteignirent même les rues du centre de la ville où, devant les passants stupéfaits, ils se mirent à lapider des vitrines et des automobiles.

Bientôt morts et blessés commencèrent à affluer dans les centres hospitaliers. C'est ainsi que les jardins de l'hôpital du secours ouvrier furent rapidement couverts de corps inanimés, morts ou grièvement blessés. L'hôpital du deux Mai ainsi que les hôpitaux de la police et de l'armée regorgeaient de victimes.

A 03 h 30, heures française, les informations recueillies par les journalistes fixaient à au moins 250 le nombre des morts, chiffre qui était toutefois donné sous toutes réserves en raison de l'absence pour le moment d'un service de recensement.

Quant aux joueurs et l'arbitre, on confirmait dans la soirée qu'ils étaient sains et saufs.

លេខ ១ ២៤ វិថីខេមរភូមិន្ទ ភ្នំពេញ

បើមិត្តសមាជិក ស.ស.ខ កាន់ប័ណ្ណ
សមាជិកទៅទិញខោអាវនៅហាងនេះ
ហាងនេះ មានសេចក្តីរីករាយ ហើយនឹង
កិត្តិយសនឹងចុះថ្លៃជូនមិត្តយ៉ាងពេញចិត្ត ។
សូមអញ្ជើញសាកមើល?

nalistes
nné sous
ecensement.
qu'ils étaient

បោះនៅរោងពុម្ពភ្នំពេញ
លេខ ៥៩ វិថីប៉ាស្ទ័រ ភ្នំពេញ

មានលក់នៅបណ្ណាគារ សារវ
— បញ្ចសីលា
១ លេខ : ២១ រៀល